

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**Організаційно-методичні засади складання
консолідованого Звіту про фінансовий стан
групи компаній**

Допущено до захисту перед ЕК
рішенням кафедри обліку та
аудиту, протокол № ____
від «__» _____ 202_р.

Завідувач кафедри

д.е.н., доц. Засадний Б.А.

Студентки 2 курсу магістратури
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
заочної форми навчання
Ліщук Вероніки Володимирівни

_____
(підпис студентки)

Засвідчую, що в цій випускній
кваліфікаційній роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних
посилань

_____
(підпис студентки)

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Шарманська Валентина Миколаївна

_____
(підпис)

Київ – 2022 р.

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	3
<u>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОГО ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ГРУПИ КОМПАНІЙ</u>	7
1.1 <u>Економічна сутність та концептуальні основи консолідації фінансової звітності групи компаній</u>	7
1.2 <u>Сутність та види об'єднань компаній та схеми взаємозв'язків компаній групи</u>	15
1.3 <u>Систематизація підходів до формування консолідованого Звіту про фінансовий стан</u>	20
<u>РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОГО ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ГРУПИ КОМПАНІЙ</u>	23
2.1 <u>Формування консолідованого Звіту про фінансовий стан з урахуванням облікової політики групи компаній</u>	23
2.2 <u>Вплив внутрішніх операцій на звітність групи підприємств</u>	30
2.3 <u>Методичні підходи до формування показників консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній</u>	34
<u>РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ КОНСОЛІДАЦІЇ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ГРУПИ КОМПАНІЙ</u>	40
3.1 <u>Удосконалення процедури консолідації активів, власного капіталу та зобов'язань у Звіт про фінансовий стан групи материнської компанії та її дочірних компаній</u>	40
3.2 <u>Використання показників консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній для аналізу та управління</u>	47
<u>ВИСНОВКИ</u>	59
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</u>	62
<u>ДОДАТКИ</u>	70

ВСТУП

Актуальність теми полягає у необхідності отримання достовірної, повної, неупередженої інформації щодо результатів діяльності груп компаній, яку може задовільнити консолідований Звіт про фінансовий стан. Саме консолідована звітність становить велику цінність для акціонерів та інвесторів підприємства, тому що чітко характеризує фінансовий стан групи компаній як єдиної економічної одиниці. Тому потрібно дослідити питання стосовно основних проблем, що виникають у процесах підготовки та складання консолідованого Звіту про фінансовий стан та шляхи вдосконалення даних процесів.

Процеси глобалізації не оминули ринки виробництва та збуту продукції, що передувало утворенню транснаціональних компаній та призвело до об'єднання бізнесу, утворення великих корпорацій, які, зазвичай, є стійкими до ризиків та зміни зовнішнього чи внутрішнього середовища. У першу чергу джерелом для отримання інформації у даних компаніях слугує консолідований Звіт про фінансовий стан. У міжнародних та національних стандартах бухгалтерського обліку та фінансової звітності описані правила відображення та розкриття необхідної інформації при складанні консолідованої фінансової звітності. Проте, інколи, деякі положення, прийняті на міжнародному рівні, потребують удосконалення зі сторони держави, підприємства та у працях науковців.

Дослідженню питань консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній приділяли увагу вітчизняні та зарубіжні вчені-теоретики: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, Л.Г. Ловінська, Н.А. Остап'юк, М.С. Пушкар, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, В.П. Суйц, Л.В. Чижевська, В.О. Шевчук, М.М. Шигун та інші.

Важливий вклад в дослідження даної теми вклали викладачі кафедри обліку та аудиту Київського національного університету Тараса Шевченка: Головка В.І., Дорош Н. І., Засадний Б.А., Швець В. Г.

Дослідженням шляхів організації та методики складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній у світі також займалися такі вчені як:

Амат О., Блейк Дж., Гернон Х., Мітчел Д., Нілдз Б., Ноубс К., Хендріксен Е.С., Хутфілд Г.Р. та інші.

Мета дослідження полягає в дослідженні теоретичних положень та розробці необхідних практичних рекомендацій з удосконалення організаційно-методичних засад складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній.

Для досягнення зазначеної мети, були поставлені наступні **завдання**:

- охарактеризувати суб'єктів складання консолідованої фінансової звітності з урахуванням передумов та наслідків процесу об'єднання для формування організаційних засад її складання;
- розкрити зміст консолідованого Звіту про фінансовий стан та його зв'язок з елементами методу бухгалтерського обліку для методичного забезпечення його складання;
- визначити елементи облікової політики групи компаній у частині формування показників консолідованого Звіту про фінансовий стан для удосконалення організації процесу його складання;
- ідентифікувати внутрішні операції групи підприємств з метою виявлення їх впливу на показники консолідованого Звіту про фінансовий стан;
- обґрунтувати процедури складання консолідованого Звіту про фінансовий стан для оптимізації процесу його підготовки;
- окреслити аналітичні можливості консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній для цілей управління.

Об'єктом дослідження є консолідований Звіт про фінансовий стан групи компаній.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та організаційно-методичних засад формування консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній.

У роботі використані такі **методи дослідження**: логічний, метод узагальнення, аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання, системний метод - для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливіші

складові елементи; такі загальноекономічні методи як абсолютні, відносні, середні величини, групування і табличний метод, метод порівняння, балансовий метод і також специфічні методи економічного аналізу, а саме горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, метод відносних показників, економічне моделювання - для ілюстрації методики фінансування діяльності підприємств, графічний - для наочного зображення результатів дослідження.

Інформаційною базою даного дослідження послужили такі законодавчі акти і нормативні документи : Конституція, Кодекси та Закони України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів України, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, положення (стандарти) фінансового обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності, вітчизняні (в т.ч. кафедральні) та іноземні підручники, навчальні посібники, статті, присвячені актуальним проблемам складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній та аналізу його показників, а також консолідований Звіт про фінансовий стан підприємства ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг».

Випускна кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність даної теми, рівень розробки досліджень у роботах вчених-теоретиків, викладачів кафедри обліку та аудиту, іноземних вчених, мета роботи, завдання, об'єкт, предмет.

У першому розділі «Теоретичні підходи до складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній» розглядається сутність і концептуальні основи консолідації фінансової звітності групи компаній, види об'єднань компаній, їх сутність, схеми взаємозв'язків серед компаній групи та систематизація підходів до складання консолідованої звітності групи підприємств.

Другий розділ «Організаційно-методичні засади складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній» розкриває процедуру складання консолідованого Звіту про фінансовий стан з урахуванням облікової політики компанії, вплив внутрішніх операцій на консолідовану

звітність групи підприємств та методичні підходи до формування показників консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній.

У третьому розділі «Удосконалення процедури консолідації Звіту про фінансовий стан групи компаній» розглядаються різні шляхи удосконалення процедури консолідації активів, власного капіталу та зобов'язань у Звіт про фінансовий стан материнської компанії та її дочірніх компаній та наведені шляхи використання показників консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній для аналізу та управління (на прикладі ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг»).

Загальний обсяг випускної роботи становить 61 сторінок друкованого тексту та містить 3 додатки. Список використаних джерел налічує 70 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОГО ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ГРУПИ КОМПАНІЙ

1.1 Економічна сутність та концептуальні основи консолідації фінансової звітності групи компаній

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4] в черговий раз зазнав змін, а саме Законом України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII [5]. У статті 12-1 «Застосування міжнародних стандартів» наведений список компаній, які починаючи з 01.01.2018 року повинні формувати та здавати фінансову і консолідовану фінансову звітність згідно з МСФЗ:

- підприємства, що становлять суспільний інтерес, а саме : підприємства-емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та великі підприємства;
- публічні акціонерні товариства;
- підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення.

Зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» виникли через появу акціонерних товариств, концернів, промислово-фінансових груп, холдингових компаній, які характеризуються значною кількістю асоційованих, дочірніх підприємств та інших об'єднань підприємств, що є новими, або утворених шляхом приватизації чи реорганізації великих компаній [39].

Актуальність процесу консолідації на підприємстві збільшується зі зростанням розмірів самої компанії, тому що це обумовлює появу нового джерела інформації, що задовольняє інтереси користувачів фінансової звітності (рис. 1.1).

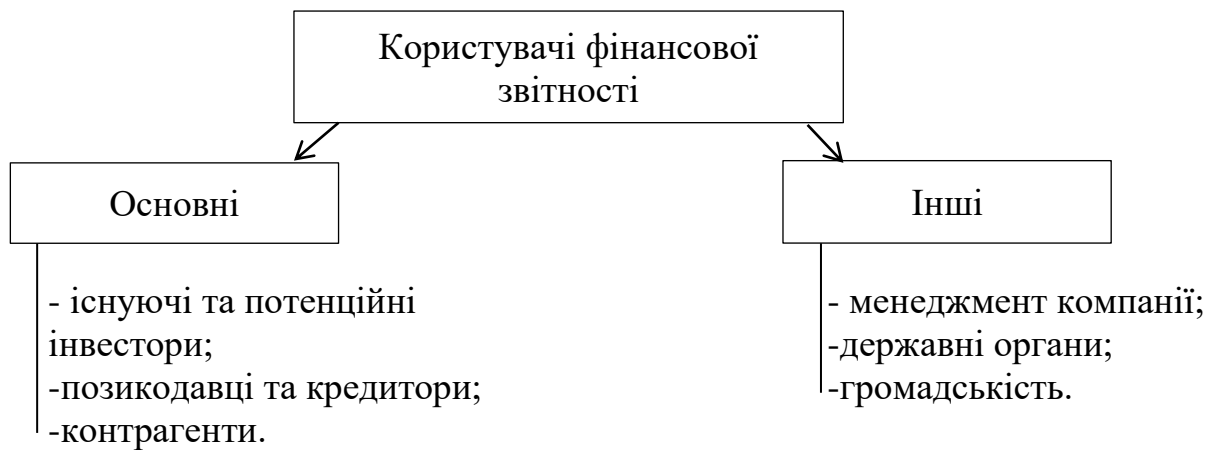

Рис. 1.1 Користувачі консолідованої фінансової звітності.

Джерело: розроблено автором.

При створенні групи як об'єднання підприємств, на підприємстві проводиться реформування активів, зобов'язань, доходів та витрат материнського та дочірніх підприємств, здійснюються необхідні юридичні, організаційні, управлінські заходи (контроль над групою) та їх відповідне відображення в обліку та звітності, застосовуючи єдині для всієї групи правила бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Зазвичай, інформація, що розкривається у консолідованому Звіті про фінансовий стан групи компанії, першочергово необхідна у використанні для керівництва, щоб проаналізувати чи були досягнені прогнозовані цілі від діяльності компаній як єдиної економічної одиниці та приймати відповідні управлінські рішення.

Також дані консолідованої фінансової звітності використовуються у своїй роботі внутрішні та зовнішні користувачі. До внутрішніх користувачів відносяться управлінський апарат підприємства, менеджери та працівники фінансового, бухгалтерського, економічного відділів. Зовнішніми користувачами консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній виступають власники, акціонери, контрагенти, державні органи виконавчої влади та інші зацікавлені користувачі.

Дослідивши трактування сутності консолідованої фінансової звітності, яке вміщає в себе мету та місце консолідованої звітності поміж інших видів звітності, можна зробити висновок, що думки вітчизняних науковців є неоднозначними.

Консолідована фінансова звітність - це фінансова звітність холдингової компанії та дочірніх компаній, що є зведеною та вказує, на те що консолідований Звіт про фінансовий стан групи компаній складають великі за розмірами господарські утворення, відповідно до законодавства України – так пояснює дану дефініцію автор підручника «Теорія бухгалтерського обліку» [33, с.84].

У своїх працях Г.В. Уманців прямо не називає консолідованою звітність, яка формується за використання методу участі в капіталі, але описує те, що до групи входять головна компанія, асоційовані та дочірні підприємства, звертаючи увагу на останні. Та описує консолідовану фінансову звітність як систему показників, що надають дані про майновий та фінансовий стан групи компаній на звітну дату та про фінансові результати діяльності компанії. Саме цей підхід описано в Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [27].

Основні напрямки трактування поняття консолідованої фінансової звітності у нормативній літературі описані нижче.

У Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» консолідована фінансова звітність - це фінансова звітність підприємства та інших підприємств, що підконтрольовані йому, як єдиний економічний суб’єкт господарювання [7].

У Міжнародному стандарті фінансової звітності (МСФЗ) 10 «Консолідована фінансова звітність» вказано, що консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність групи компаній, у якій активи, зобов’язання, власний капітал, дохід, витрати та потоки грошових коштів материнського та його дочірніх підприємств подаються такими, що належать єдиній економічній одиниці [19].

«Опис процедур складання та розкриття фінансової звітності українських банків» ширше розкриває поняття консолідованої фінансової звітності. Відповідно, такі звіти мають показники річної фінансової звітності компанії, що входять до обсягу консолідації. Сферою консолідації є суб’єкт господарювання, фінансова звітність якого включена до консолідованої фінансової звітності за

спеціальним методом. Директива розглядає два підходи - повна консолідація та метод участі в капіталі. Тобто в цьому нормативному документі визначення поняття консолідованої групи та методу консолідації є ширшим за П(С)БО та Закон України про бухгалтерський облік.

Основною формою звітності консолідованої фінансової звітності є зведений баланс (звіт про фінансовий стан), що узагальнює та відображає кількісні характеристики важливих елементів фінансової звітності, форма № 1-к.

Форма № 1-к є джерелом показників фінансового стану не лише окремого бізнесу, а й групи пов'язаних підприємств. Він відображає інформацію про активи, власний капітал та зобов'язання групи.

Звіт про фінансовий стан відрізняється від окремого бухгалтерського балансу таким чином:

- традиційний баланс охоплює дані бухгалтерського обліку для одного господарського підприємства, а сфера консолідації є набагато ширшою, а саме, -це група юридично відокремлених, але економічно взаємозалежних господарських компаній;
- мета зведеного балансу - розрахувати показники, які характеризують фінансово-майновий стан групи підприємств, оцінити економічні ресурси, спрогнозувати майбутні потреби в кредитах, оцінити та прогнозувати зміни економічних ресурсів, які група може контролювати в майбутньому, враховуючи потужності та можливості кожної компанії, що входить до сфери консолідації, що в свою чергу дає змогу всім зацікавленим користувачам звіту зрозуміти картину загалом;
- ступінь контролю та впливу на об'єкт інвестування вивчається під час процесу консолідації – дана інформація не визначається при складанні бухгалтерського балансу, але вона є дуже цінною для управлінського апарату групи компаній;
- в ході консолідації використовуються додаткові методи, наприклад, елімінування статей;
- відображення додаткових показників, наприклад, неконтрольована частка у консолідованому балансу [55, с. 68-69].

Досліджуючи роль консолідованої фінансової звітності у прийнятті управлінських рішень керівниками компанії, слід виходити з того, що вона виконує ту ж функцію, що й періодична фінансова звітність (надає власникам і кредиторам підприємства можливість планувати основні показники ефективності). Роль консолідованої фінансової звітності у виконанні таких функцій буде залежати від потреб конкретного користувача та методу консолідації фінансової звітності.

Ключове значення консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній полягає в тому, що він може служити основою для довгострокових рішень щодо гармонійної діяльності групи компаній. Більшість користувачів використовують для складання фінансової звітності метод участі в капіталі, методологічні принципи якого регулюються П(С)БО 12 [9].

У нашій державі, Україні, консолідована фінансова звітність вважається остаточною фінансовою звітністю, яка надається зовнішнім користувачам, у тому числі державним органам. Показники фінансових інвестицій у даному звіті має на мету охарактеризувати результати діяльності дочірніх або асоційованих підприємств, що є підконтрольними материнській компанії. Однак, інколи, консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній може виявитися недостатньо для зацікавлених сторін.

Також, на відміну від національних стандартів, МСФЗ вимагає від користувачів надавати окремі фінансові звіти, в яких інвестиції оцінюються за собівартістю або справедливою вартістю на дату балансу, для того, щоб розглянути і мати змогу проаналізувати інформацію не тільки згідно з методом участі в капіталі. Додаткова надана фінансова звітність – це звітність, подана дочірньою та материнською компанією або інвестором, який спільно контролює або має значний вплив на інвестиційну компанію, в яку інвестиція здійснюється за собівартістю або відповідно до МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [18]. Окрема фінансова звітність надається в Україні, оскільки консолідована фінансова звітність, складена за методом участі в капіталі, як правило, не відповідає всім вимогам П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», тобто не включає результати діяльності між материнськими та дочірніми компаніями (внутрішньогрупові

операції), що може серйозно спотворити показники консолідованої фінансової звітності групи компаній.

Консолідована фінансова звітність, як інформаційне джерело для керівників групи компаній, надає також дані для вирішення наступних важливих питань та встановлення показників діяльності підприємств :

- оцінивши фінансове становище та результати діяльності групи як єдиної суб'єкта економічної діяльності, виключивши результати внутрішньогрупових операцій, можна достовірно зрозуміти ефективність здійсненої господарської діяльності та стан майна всієї групи протягом звітного періоду. Також окремо аналізується вплив на загальні результати діяльності кожної компанії групи. За допомогою даної оцінки можна зробити аналіз організаційної структури групи компаній та виділити як саме кожне підприємство впливає на загальний результат;
- створення прогнозованої звітності завдяки даним щодо ефективності уже існуючих та запланованих інвестицій. Тобто аналіз показників консолідованої фінансової звітності групи компаній до проведення поглинання чи злиття з новим підприємством та після проведення даних процедур;
- аналіз показників дивідендної політики. Адже реальні дані про розміри чистого, нерозподіленого прибутку та резервний капітал з урахуванням інвестицій у дочірні та асоційовані підприємства відображаються саме в консолідованій фінансовій звітності групи компаній. Звідси випливає, що саме з цих показників можна дізнатися величину максимальних дивідендів. Тому дослідження окремих бухгалтерських звітів кожної компанії у питанні розмірів дивідендів є недоцільним;
- встановлення рівня трансфертних цін. Незважаючи на обрану методіку трансфертного ціноутворення материнської компанії, для визначення обґрунтованого та доцільного рівня ціни необхідні консолідовані звітні дані;
- бюджетна політика групи компаній, адже без складення консолідованих бюджетів групи подальша розробка бюджетів окремих підприємств чи

проектів є недоцільним. У свою чергу, створення консолідованих бюджетів є неможливим без консолідованих показників підприємств;

- аналіз та подальший контроль досягнення фінансових показників згідно з плануванням материнської компанії чи консолідованої групи загалом, що також є важливим для створення консолідованого бюджету групи компаній.

Консолідована фінансова звітність обов'язково має складатися відповідно до певних вимог, а саме принципів і методах, що визначені міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Фундаментом принципів і методів є концептуальна основа фінансової звітності, визначена РМСБО. Згідно з Глосарієм термінів до Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, її визначають як концептуальна основа фінансової звітності групи, яка є прийнятою керівництвом чи суб'єктами, що є наділеними відповідними повноваженнями, при формуванні фінансової звітності, що враховує індивідуальність характеру діяльності суб'єкта господарювання, відповідно до чинного законодавства.

Існують наступні принципи підготовки консолідованої фінансової звітності та консолідованого балансу зокрема :

- Принцип повноти - усі активи, пасиви, витрати та доходи майбутніх періодів усіх учасників консолідації вказуються у повному розмірі, без врахування долі володіння материнської компанії. У той же час, величина чистого прибутку чи збитку та чистих активів дочірнього (асоційованого) підприємства, що не є у володінні материнської компанії, вказується в консолідованому балансі в окремій статті.
- Наступним є принцип достовірної та неупередженої оцінки. Його суть в тому, що інформація подана у консолідованому Звіті про фінансовий стан групи компаній має бути об'єктивною, достовірною, суттєвою, доступною для розуміння всіма зацікавленими користувачами.
- Третім є принцип власного капіталу. При розрахунку величини власного капіталу групи, потрібно оцінювати материнську та дочірні чи асоційовані

компанії, як один суб'єкт економічної діяльності. Тобто враховувати балансову вартість акцій всіх підприємств, що входять до консолідації. При застосуванні даного принципу необхідно пам'ятати про правила застосування методу участі в капіталі.

- Наступний принцип розповсюджується і на форми, і на обрання методу формування консолідованої фінансової звітності – це принцип безперервно діючої компанії та сталості використання методу консолідації. Відповідно до якого, підприємство не планує припинити діяльність та група загалом. Також група зобов'язується використовувати обраний метод протягом свого існування. Змінити метод консолідації група може у надзвичайних випадках, розкривши їх з необхідними поясненнями у примітках до річної консолідованої фінансової звітності, формі № 5-к.
- П'ятим є принцип суттєвості, відповідно до якого у консолідованій фінансовій звітності відображаються лише ті показники, що впливають на прийняття управлінських чи фінансових рішень. Тобто у даній звітності є місце тільки для цінної інформації, що є корисною для користувачів щодо господарської діяльності групи компаній.
- Наступний принцип єдиної методології оцінки – при формуванні консолідованої фінансової звітності необхідно застосовувати методи оцінки згідно з законодавством материнської компанії, ті ж самі що і у її фінансовій звітності, не залежно в яких країнах знаходяться дочірні чи асоційовані компанії. Завдяки однаковому методу оцінки, активи та зобов'язання зможуть бути консолідованими в єдину звітність.
- Сьомим є не менш важливий принцип – єдиної дати формування консолідованої фінансової звітності. Згідно з яким, створення даної звітності відбувається на дату звітності материнської компанії. За умови, що показники дочірніх чи асоційованих компаній підлягають коригуванню, якщо дати звітів відрізняються та за цей проміжок відбулися події чи операції, що мали суттєвий вплив.
- Останній принцип є наявності єдиної облікової політики для всіх компаній,

що входять до групи. Це дає змогу однаково відображати та здійснювати ті чи інші господарські операції у бухгалтерському обліку та в подальшому використовувати єдину методологію для створення консолідованої фінансової звітності. Іноколи виникають ситуації, що не можливо застосувати в ході консолідації єдину облікову політику, тоді необхідно відобразити дану інформацію з статтями, щодо яких були використані інші облікові політики.

Використовуючи у своїй практиці всі перелічені принципи, працівник бухгалтерської служби може скласти консолідований Звіт про фінансовий стан групи компаній.

Отже, консолідована фінансова звітність забезпечує як управління групою підприємств загалом, так і потреби керівників різних рівнів, яким властиві різноманітні функції, вона подається у систему управління групи підприємства на запит користувачів, дає можливість інформувати зацікавлених осіб, контролювати роботу виконавців, аналізувати діяльність групи підприємств та діяльність її дочірніх підприємств.

1.2 Сутність та види об'єднань компаній та схеми взаємозв'язків компаній групи

З кожним роком кількість договорів про об'єднання чи поглинання компаній тільки збільшується, адже великі компанії, зазвичай, можуть адаптуватися до змін у внутрішньому чи зовнішньому середовищі з меншими ризиками. Це призвело до виникнення в Україні холдингових компаній, корпорацій, тощо.

Зростання обсягу угод об'єднання підприємств бере початок у кінці 2008 р. та на початку 2009 р., на фоні глобальної економічної кризи, що призвело до здешевлення українських активів та їх доступності до придбання.

Розвиток діяльності об'єднань підприємств в Україні викликає утворення складних управлінських структур, звідси виникає необхідність надання необхідних економічних даних, особливо бухгалтерських, для керівників

компаній та зовнішніх користувачів. Тому, є важливим забезпечення користувачів достовірними даними про результати процесів об'єднань компаній та результати економічної діяльності суб'єктів групи пов'язаних підприємств в загальному, що відображаються у консолідованій фінансовій звітності.

Об'єднання компаній може здійснюватися такими способами :

- злиття кількох підприємств;
- придбання компанії.

Підприємства, що входять до об'єднань після злиття чи придбання залишаються юридичними особами та не змінюють форми власності, якщо цього не бажають власники. Але відтепер компанії входять до групи, що є теж юридичною особою, яка діє відповідно до, затвердженого акціонерами чи власниками, статуту.

Юридична особа, об'єднання, не несе відповідальність за зобов'язання компаній-учасниць групи. Але в свою чергу, підприємства-засновники, відповідно до розмірів своїх вкладів у статутний капітал, що вказані у засновницьких документах, відповідають за зобов'язання об'єднання. Тому, наприклад, бувають тимчасові об'єднання, які розформовуються після досягнення бажаної мети.

Метою для утворення об'єднання може бути певна соціальна, фінансова, виробнича ціль. Також все частіше у світі почали виникати об'єднання задля допомоги навколишньому середовищу, хоча б частково, наприклад, для виробництва певної продукції з меншими викидами, що є позитивною тенденцією. Інколи, за мету створення об'єднання може бути бажання власників збільшити ефективність використання усіх необхідних для виробництва благ, як матеріальних, так і фінансових чи трудових ресурсів, тобто задля правильної організації виробничих процесів, шляхом кооперації та спеціалізації.

Поняття об'єднання розтлумачується у Господарському кодексі України та П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств». Дані відмінності у нормативно-правовій базі вимагають більш детального розкриття та розуміння обліковцем чи необхідно певному об'єднанню складати консолідовану фінансову звітність чи ні. На рис. 1.2 зображено обліковий та правовий аспект питання об'єднання

підприємств.

В області права об'єднання компаній регулюється відповідно до ГКУ. У статті 118 пункт 1 об'єднання компаній визначається як організація, що займається господарською діяльністю, яка включає у себе дві чи більше компаній та має ціль і мету, задля покращення виробничої, організаційної діяльності, також для вирішення певних важливих питань чи завдань економічної чи соціальної сфери. До складу об'єднання не мають права входити фізичні особи, це обов'язково є група компаній, тобто юридичних осіб. Об'єднання, від початку та до кінця свого існування, діє відповідно до статуту чи договору, що був складений та затверджений засновниками, акціонерами чи власниками [2].

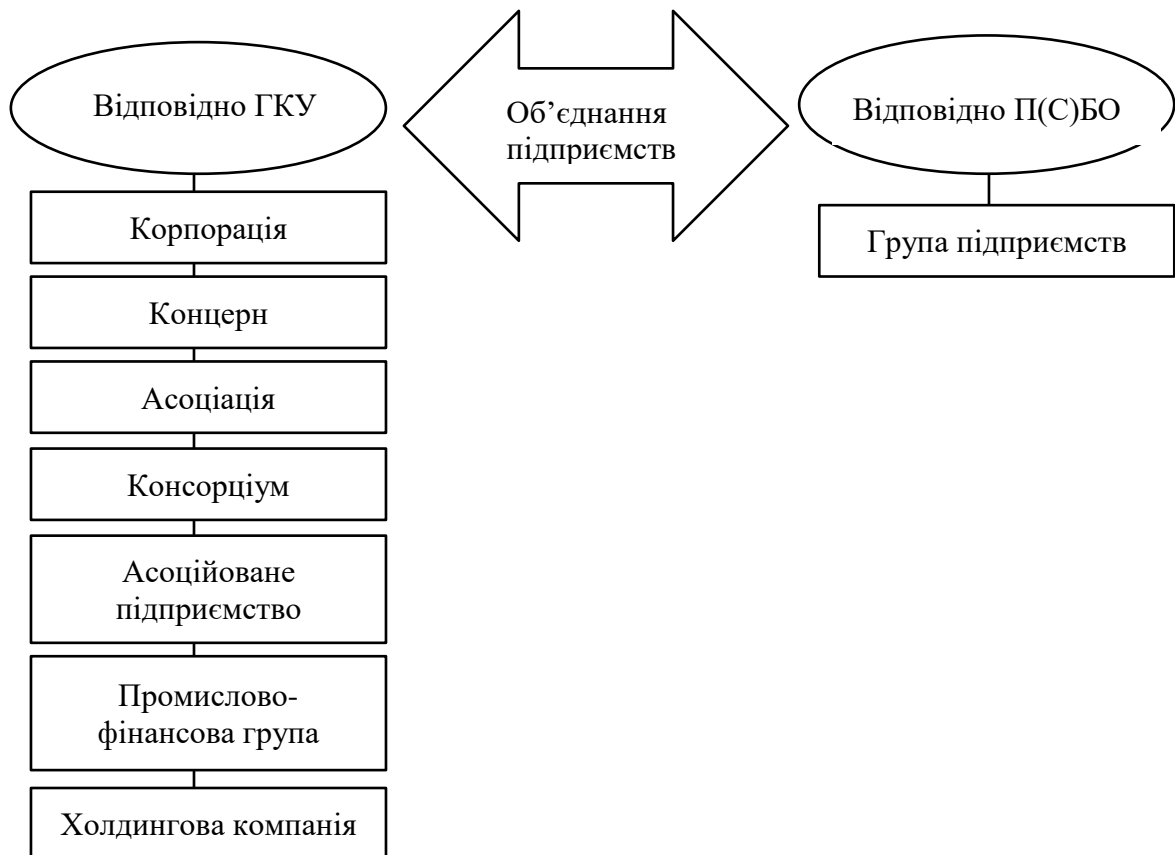

Рис. 1.2 Види об'єднань підприємств в законодавчих документах України
Джерело: розроблено автором.

Перелік організаційно-правових форм об'єднань підприємств наведено у статті 120 ГКУ :

- асоціація – це форма об'єднання, створена відповідно до договору та має на меті централізувати виробничі та управлінські функції, задля подальшої

кооперації та спеціалізації, поєднання виробництв на основі спільного використання учасниками об'єднання всіх наявних ресурсів задля досягнення визначеної господарської мети;

- корпорація – вид об'єднання, яке відповідно до договору поєднує виробничі, фінансові, інтелектуальні інтереси всіх компаній, що входять у його склад;
- консорціум – форма об'єднання, яка створена на певний проміжок часу задля виконання всіма учасниками групи певної цілі, наприклад, втілення соціального, наукового чи виробничого проекту, діє на основі статуту;
- концерн – вид об'єднання підприємств чи організацій, що діє на основі статуту та має певну економічну залежність від одного чи більше компаній, що входять до групи, у ході діяльності якого визначена основна функція розвитку всіх видів діяльності об'єднання;
- холдингова компанія – це юридична особа, що має у своїй власності контрольний пакет акцій підприємств, що входять до об'єднання (дочірніх). Материнська компанія здійснює контроль над своїми дочірніми компаніями та несе відповідальність у разі необхідності покриття збитків, які виникають у дочірніх компаній. Дана ситуація може виникнути при створенні дочірньою компанією угод з не вигідними умовами для материнської компанії, що в свою чергу повинна контролювати даний процес. Самі ж холдингові компанії є різноманітними, адже саме специфіка їх діяльності визначає, яку функцію у групі вони виконують – комерційну, збутову чи виробничу, тощо;
- промислово-фінансова група – це тимчасова форма об'єднання, у якій ціль її діяльності полягає у виконанні національних програм розвитку різноманітних сфер виробництва, що впливають на структуру державної економіки, в тому числі міжнародні проекти. Даний вид об'єднання є прибутковим, він виробляє конкурентоспроможну продукцію, незважаючи на те, що до його складу можуть входити банки, наукові компанії, проектні установи, сільськогосподарські компанії, тощо, приватної, державної та інших форм власності.

Саме завдяки створенню господарських об'єднань, компанії що входять до їх складу мають можливість досягати запланованих цілей чи виконувати поставлені управлінцями задачі більш ефективно, при грамотному використанні ресурсів, величина яких є більшою чим у одного окремого підприємства. У подальшому, об'єднання дає змогу збільшити масштаби діяльності кожного учасника, збільшити темпи росту компаній, також це сприяє обміну ресурсами на вигіднішій основі та дає змогу розширити свій вплив на різні соціальні та економічні сфери суспільства.

Після успішного завершення господарського об'єднання виникає група компаній. Тракткування «групи» підприємств є дещо різним у певних нормативно-правових актах. МСБО 27 «Окрема фінансова звітність» пояснює групу компаній, як сукупність материнського та дочірнього підприємства [24], що є вужчим за опис групи у статті 1 положенні Директиви ЄС [26]. Згідно з Директивою до «групи» входять материнська компанія, дочірні підприємства, через підпорядкування контролюючому підприємству, асоційовані підприємства, над якими попри відсутність контролю, наявний суттєвий вплив та спільні компанії, у яких одна з компаній має не контролюючий, а значний вплив.

Отже, узагальнюючи існуючі види об'єднань підприємств, можна робити висновок про те, що відповідно до ГКУ об'єднаннями підприємств, на основі результатів діяльності яких формується консолідована фінансова звітність, є: холдингова компанія, корпорація та промислово-фінансова група. Також існують певні розбіжності в нормативних актах, щодо трактування групи підприємств, що потребує гармонізації.

1.3 Систематизація підходів до формування консолідованого Звіту про фінансовий стан

Методологію формування консолідованої фінансової звітності українських підприємств регулюють такі нормативно-правові документи : Директива 2013/34/ЄС [26], Директива 2006/43/ЄС [21], МСБО 12 «Податки на прибуток» [22], МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» [23], МСБО 24 «Розкриття інформації про зв'язані сторони» [24], МСБО 27 «Окрема фінансова звітність» [25], МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства» [15], МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [16], МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» [17], МСФЗ 8 «Операційні сегменти» [20], МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність», МСФЗ 12 «Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання» [10], Закон України про бухгалтерський облік, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [8], П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [11], П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» [12], П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [13], П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» [14], П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» [56]. Також важливим документом для складання консолідованого балансу є облікова політика групи компаній.

Варто звернути увагу на те, що в Україні необхідно здійснювати процес консолідації Звіту про фінансовий стан групи компаній не тільки відповідно до П(С)БО та МСФЗ, але і з врахуванням положень Директиви ЄС в сфері бухгалтерського обліку. Проблеми, пов'язані з консолідованою фінансовою звітністю, розглядаються в Директиві 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26.06.2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і відповідні звіти окремих видів компаній.

Директива 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язаних з ними звітах деяких видів підприємств, яка доповнює Директиву 2006/43 / ЄС Європейського Парламенту та Ради і скасовує Директиви Ради 78/660 / ЕЕС і

83/349 / ЕЕС» від 26.06.2013 р. визначає сферу і порядок здійснення консолідації фінансової звітності. У ній вказано, що підприємства, що мають дочірні компанії повинні консолідувати не лише фінансову звітність, а й управлінську звітність. Проте, малі та середні групи підприємств можуть бути звільнені від зобов'язання формувати консолідовану фінансову звітність та консолідований звіт керівництва за винятком випадків, коли афілійовані підприємства (члени групи) є суб'єктами, щодо яких існує громадський інтерес. У директиві 2013/34/ЄС детально викладено умови такого звільнення. Процедури консолідації фінансової звітності, які викладені у директиві 2013/34/ЄС, в цілому узгоджуються з МСФЗ.

Директива 2013/34/ЄС широко розкриває питання про порядок та місце консолідованої фінансової звітності. У ній є глава №6 «Консолідована фінансова звітність та звіти» у статтях якої описані сфери застосування даних звітів, обов'язкові вимоги щодо підготовки, також детально описана інформація про об'єднання підприємств у групі, описаний бухгалтерський облік частки пов'язаних компаній, розкрита інформація про примітки та консолідований звіт про управління, тощо. У Директиві 2006/43/ЄС встановлені правила, щодо проведення обов'язкового аудиту консолідованої фінансової звітності.

У міжнародних стандартах бухгалтерського обліку розкриті важливі питання – порядку сплати податків материнським підприємством та її дочірніми компаніями. Також наведена інформація про облік операцій в іноземній валюті, закордонних суб'єктів, що є у власності групи та розкриті питання про зведення фінансової звітності у валюту подання. МСБО описує критерії для визначення материнської та дочірньої компаній та облік інформації про пов'язані сторони.

Міжнародні стандарти фінансової звітності відображають специфічні умови для придбання та злиття компаній та розкриття даної інформації в звіті. Відповідно до МСФЗ необхідно обов'язково оцінювати характер часток участі та ризики, що виникають відповідно до часток, також їх вплив на показники фінансових результатів, фінансового стану та грошові потоки. МСФЗ вимагають розкривати інформацію про операційні сегменти, а саме цінні папери групи компаній та на яких фондових біржах чи ринках вони обертаються та інше.

Детальніше про регулювання питань консолідованої фінансової звітності Законодавством ЄС та МСБО і МСФЗ описано у Додатку Б.

Консолідована фінансова звітність характеризує загальний фінансовий стан і загальні фінансові результати відповідно до законодавства ЄС та Міжнародних стандартів фінансової звітності, разом з фінансовою звітністю компаній групи (індивідуальними фінансовими звітами), щоб забезпечити чітке уявлення про перспективи інвестування в такі групи, що є позитивним для розвитку економіки країни.

На відміну від НП(С)БО консолідована фінансова звітність, складена за МСФЗ, не має чітко регламентованої форми, а в МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності» надано перелік мінімальних статей, які повинні обов'язково бути відображені у формах звітності.

Консолідована фінансова звітність, яка складається згідно НП(С)БО, має регламентовані форми, які не відрізняються від звичайної фінансової звітності, які складаються для окремого підприємства [48].

Відмінності підходів до формування консолідованої фінансової звітності за національним та міжнародним законодавством зображено в Додатку В.

При порівнянні вимог національних та міжнародних стандартів щодо консолідації фінансової звітності спостерігається гармонізація українського законодавства з нормами міжнародного. Також можна стверджувати, що основний зміст національних стандартів відповідає вимогам міжнародних стандартів, проте національні стандарти розглядають значно вужче коло питань, ніж міжнародні. Проаналізувавши нормативні документи, можна зробити висновки, що в міжнародних стандартах фінансової звітності більш ширше розкрито така категорія, як оцінка наявності контролю, більш детально наведено опис процедури консолідації, описані дати початку консолідації та дати звітності, коригування пов'язані з обліковою політикою, детальніше розкрита інформація про потенційні права голосу, тощо.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНСОЛІДОВАНОГО ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ГРУПИ КОМПАНІЙ

2.1 Формування консолідованого Звіту про фінансовий стан з урахуванням облікової політики групи компаній

Реформування економічних відносин в Україні, ускладнення організаційної структури підприємств, зростання обсягів і масштабів діяльності суб'єктів господарювання та поява нових форм господарювання зумовлюють розробку нових підходів до організації бухгалтерського обліку. Враховуючи вплив ефективної організації бухгалтерського обліку на своєчасне формування звітної інформації про фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання, визначаємо за необхідне обґрунтувати пропозиції щодо раціональної організації бухгалтерського обліку в групі підприємств на основі використання такого її інструмента як облікова політика.

На організацію консолідації Звіту про фінансовий стан групи підприємств можуть впливати внутрішні та зовнішні фактори.

Зовнішні фактори впливу на консолідацію балансу:

- рівень розвитку національного фондового ринку та ринку цінних паперів. Для ефективності функціонування ринку досить важливе значення має система розкриття інформації про учасників фінансового ринку і ринку цінних паперів, якість представленої фінансової звітності і організація контролю за її достовірністю, що в свою чергу впливає на належну організацію бухгалтерського обліку;
- система нормативного регулювання діяльності груп підприємств та процесу складання їх консолідованої фінансової звітності. Основним нормативним документом, що регламентує діяльність груп підприємств, є П(С)БО 19 “Об’єднання підприємств”, а нормативним документом, що визначає правила складання консолідованої фінансової звітності – НП(С)БО 2 “Консолідована фінансова звітність”. Відповідно, при

організації бухгалтерського обліку в групі підприємств слід враховувати положення зазначених нормативних документів;

- необхідність задоволення інформаційних потреб на основі індивідуальної фінансової звітності підприємства та консолідованої фінансової звітності групи підприємств. Потреба в такій звітності вимагає відповідної організації бухгалтерського обліку для її формування. Так, для формування приміток до консолідованих фінансових звітів доцільною є організація бухгалтерського обліку за всіма стадіями облікового процесу за кожним господарським та географічним сегментом окремо;
- рівень професійної підготовки облікових працівників. Компетентність та вміння обліковими працівниками використовувати комп'ютерну техніку в своїй роботі сприяють удосконаленню організації бухгалтерського обліку. Суттєвий вплив також здійснюють внутрішні фактори відносно групи підприємств, до яких відносяться:

- організаційна структура групи підприємств, її розміри, обсяги діяльності. Обсяги та розміри господарської діяльності групи підприємств визначають кількість працівників бухгалтерських служб та фінансового відділу. Організаційна структура впливає на взаємозв'язок фінансового директора та головних бухгалтерів з працівниками інших структурних підрозділів групи підприємств;
- особливості виробничої та торговельної діяльності підприємств групи впливають на організацію бухгалтерського обліку, а саме вона повинна сприяти формуванню однорідної аналітичної інформації в межах групи підприємств;
- контроль материнського підприємства діяльності дочірніх підприємств. Від обґрунтування контролю залежить поділ групи підприємств на материнське та дочірні підприємства, що, в свою чергу, впливає на організацію бухгалтерського обліку в цих підприємствах та на процес складання консолідованої фінансової звітності;
- відповідальність материнського підприємства за зобов'язаннями дочірніх підприємств визначається установчими документами, здійснює вплив на

організацію бухгалтерського обліку для формування фінансової та податкової звітності таких підприємств.

Організація складання консолідованої звітності має передбачати два етапи: підготовчий та виконавчий.

Етап підготовки має за мету збір додаткових даних, що не мають місце у відокремленій фінансовій звітності підприємств, що входять до складу групи компаній, та виконання всіх вище згаданих принципів складання консолідованої фінансової звітності. Також під час виконання даного етапу необхідно розрахувати обсяги консолідації та отримати первинні фінансові звіти кожного підприємства групи з даними про внутрішньогрупові операції. Особливої уваги заслуговують визначення способу консолідації та запровадження уніфікованої облікової політики. [36, с. 100].

О. П. Войналович, вивчаючи групи підприємств, у своїх працях виокремлює такі складові організації бухгалтерського обліку для складання консолідованої фінансової звітності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Складові організації бухгалтерського обліку для складання
консолідованої фінансової звітності

Складові	Характеристика складових
1	2
Організація діяльності бухгалтерської служби та її правовий статус	Організація бухгалтерської служби є невід'ємною частиною на підприємствах, що беруть участь у формуванні консолідованої фінансової звітності. Нераціонально наймати спеціаліста з бухгалтерського обліку лише на період складання звітності. Тому на етапі вибору необхідної форми організації бухгалтерського обліку, потрібно організувати діяльність бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером. Найбільш вдалою є децентралізована форма діяльності бухгалтерської служби з комбінованим типом організаційної структури, що характеризує форму спеціалістів служби у системі управління обліковими процесами підприємства.

Продовження таблиці 2.1

Техніка ведення бухгалтерського обліку	Проведення опрацювання даних і формування звітності; порядок документообороту; забезпечення безпеки облікових даних на підприємстві; програмне забезпечення та автоматизація обліку; розроблення форма внутрішньогрупової звітності
Організація внутрішньо – господарського контролю в частині бухгалтерського контролю	Служба внутрішнього аудиту та спеціальні служби, створені на підприємстві з метою контролю: ради нагляду та спостереження, ревізійні комісії, інвентаризаційні комісії, комісії з розслідування надзвичайних подій
Методичне забезпечення бухгалтерського обліку	Відповідність строків використання необоротних активів згідно вказаних у обліковій політиці; єдиний порядок визнання, оцінки та амортизації активів; визначення одного переліку резервів і фондів, які створюються в компанії; єдиний порядок формування первісної вартості, тощо.

Джерело : складено за [43, с. 36].

Важливим інструментом організації бухгалтерського обліку виступає облікова політика. При формування консолідованої фінансової звітності нормативні документи державного рівня містять лише загальні рекомендації щодо правил складання такої звітності. Відповідно, група підприємств повинна самостійно розробляти методіку складання консолідованої фінансової звітності, формуючи при цьому самостійно розроблену облікову політику.

Отже, можна зробити висновок, що розробка та використання єдиної облікової політики для всіх членів групи компаній є дуже важливим інструментом при складанні консолідованої фінансової звітності. Облікова політики має відповідати національним стандартам фінансової та бухгалтерської звітності, у яких вказані методичні правила та основи її складання.

Згідно із Законом України про бухгалтерський облік, облікова політика – це документ у якому описані всі принципи, процедури та методи бухгалтерського та фінансового обліку, що мають місце на підприємстві задля формування та подання бухгалтерської та фінансової звітності. Для забезпечення

порівняння показників діяльності учасників консолідованої холдингової групи, а також з метою забезпечення відповідності облікової політики нового учасника обліковій політиці групи слухною є вимога щодо необхідності внесення змін в облікову політику дочірньої або асоційованої компанії протягом шести місяців з дати придбання контролю або суттєвого впливу. Винятком є компанії, які здійснюють відмінні від групи операції (наприклад, банки). Та коли компанія, що входить до консолідованої групи здійснює специфічні операції, які відрізняються від переліку видів діяльності інших учасників, тоді детальну інформацію про це необхідно розкрити у примітках до консолідованої фінансової звітності.

В основі положень єдиної облікової політики групи компаній повинні бути гармонізовані облікові політики всіх учасників такої групи (рис. 2.1).

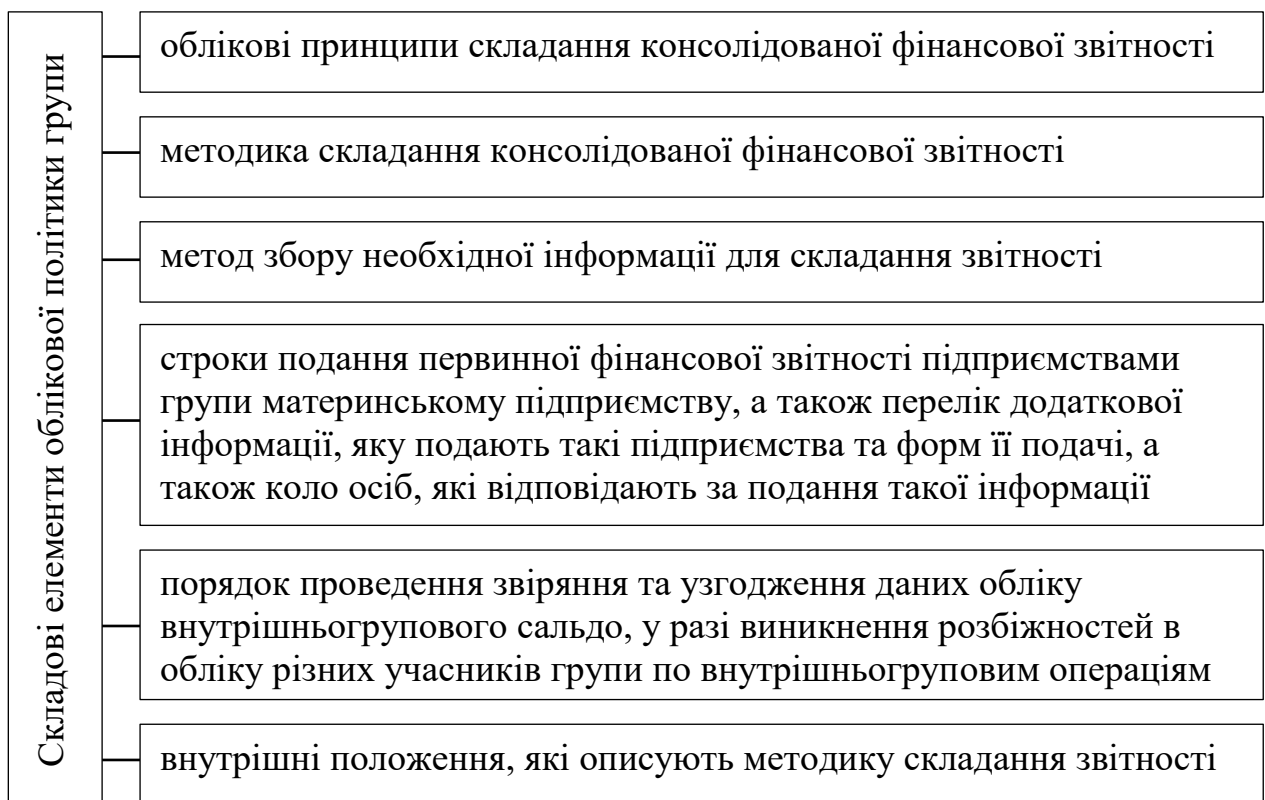

Рис. 2.1 Єдина облікова політика групи підприємств

Джерело : складено за [36, с. 159].

В цілому складення облікової політики групи компаній, повинно здійснюватися на основі обґрунтування складових облікової політики: організаційної, методичної та технічної складової (табл. 2.2). Кожна складова облікової політики об'єднує відповідні об'єкти, за якими існують альтернативні

варіанти – елементи.

Таблиця 2.2

Запропоновані елементи облікової політики групи підприємств щодо формування та контролю консолідованої фінансової звітності

Об'єкти облікової політики	Запропоновані елементи облікової політики	Нормативний документ
1	2	3
Організаційна складова облікової політики		
Форма організації бухгалтерського обліку в групі підприємств	Створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером за таким її видом та типом: - децентралізована структура бухгалтерської служби; - комбінована (функціональна) організація бухгалтерської служби з визначенням повноважень щодо узагальнення звітних показників	Закон України про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні
Форма організації системи внутрішнього контролю в групі підприємств	Створення служби внутрішнього контролю	-
Методична складова облікової політики		
Фінансові інвестиції в дочірні підприємства	Метод собівартості, що застосовується для звітів підприємства, що вливають на процес консолідації та підготовку консолідованих фінансових звітів групи підприємств	П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», МСБО 27 «Окрема фінансова звітність», МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»
Внутрішньогрупові операції, що впливають на процес консолідації та підготовку консолідованих фінансових звітів групи	Субрахунки обліку; Засади ціноутворення у внутрішньогрупових розрахунках	НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність», П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами», МСБО 27 «Окрема фінансова звітність», МСФЗ 8 «Операційні сегменти»
Частка меншості	Альтернативний підхід до оцінювання частки меншості в капіталі дочірнього підприємства на дату придбання, за яким частка меншості складає частку справедливої вартості чистих ідентифікованих активів придбаного підприємства	П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу»

Продовження таблиці 2.2

Технічна складова облікової політики		
Форма ведення бухгалтерського обліку	Комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку	Закон України про бухгалтерський облік
Форми робочих таблиць для складання консолідованої фінансової звітності	Перелік форм робочих таблиць для складання консолідованої фінансової звітності, відповідальні особи за їх підготовку	-

Джерело : складено за [44].

Особливість облікової політики компаній групи – це те, що вона має бути однаковою для всіх членів групи компаній, що допоможе у процесі підготовки консолідованої фінансової звітності. Згідно з НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність», неможливість застосування єдиної облікової політики при складанні консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній вказується та детально обґрунтовується у примітках до консолідованої фінансової звітності.

У МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» вказано, що при складанні консолідованої фінансової звітності слід використовувати лише єдину облікову політику. При виникненні ситуації, що фінансова звітність дочірньої компанії була складена згідно з обліковою політикою, яка має вагомі відмінності з обліковою політикою материнського підприємства, тоді облікова політика підприємства, що контролюється приводиться у відповідність до єдиної облікової політики групи компаній, що використовується при формуванні консолідованої фінансової звітності. Зазвичай, дочірні компанії переглядають свою облікову політику, але інколи відбувається навпаки – материнське підприємство здійснює корективи, незважаючи на здійснення контролю над операціями.

У зв'язку з цим необхідно створити єдину облікову політику в об'єднаннях підприємств можливо завдяки використанню відповідних методів розрахунку показників господарської діяльності компаній, що входять до групи у відповідності до даних, вказаних у фінансовій звітності материнської компанії.

Отже, консолідація фінансової звітності – являється одним із найскладніших процесів у бухгалтерському обліку і потребує проведення попередніх заходів. Цей багатоетапний процес має методику прописану у

нормативно-правових документах, яку необхідно застосовувати з урахуванням особливостей підприємства. Також важливою при складанні консолідованої звітності є облікова політика. Група підприємств повинна самостійно розробляти методологію формування консолідованої фінансової звітності, описуючи її в єдиній обліковій політиці.

2.2 Вплив внутрішніх операцій на звітність групи підприємств

Консолідована фінансова звітність розроблена таким чином, щоб відображати результати господарської діяльності всіх підприємств у групі, пов'язаних один з одним і які здійснюють внутрішні та зовнішні операції всередині групи. Однак наслідки угод між учасниками групи не включаються до консолідованої фінансової звітності та відображають лише активи та зобов'язання, доходи та витрати від операцій із іншими компаніями, що не входять до складу групи.

Враховуючи значний вплив внутрішньогрупових операцій на показники консолідованої фінансової звітності, особливо важливі дослідження не лише загального підходу до побудови консолідованої звітності, а й обліку та подальшої звітності внутрішньогрупових операцій.

Здійснення процесу приватизації великих державних компаній призвів до виникнення великих організаційних структур — груп компаній, учасники яких взаємодіють між собою. Тому можна сказати, що в плановій економіці внутрішньогрупові операції не мали місце відображення в бухгалтерському обліку, оскільки форми господарських товариств, які ведуть такий бізнес за даних економічних умов, не було. Нині в бухгалтерському обліку наявні різні види внутрішніх операцій, характеристики яких залежать від структури та типу суб'єктів, що їх проводить.

Внутрішньогрупові операції здійснюються в межах групи підприємств між окремими юридичними особами: материнським та дочірніми підприємствами

або між дочірніми підприємствами (рис 2.2).

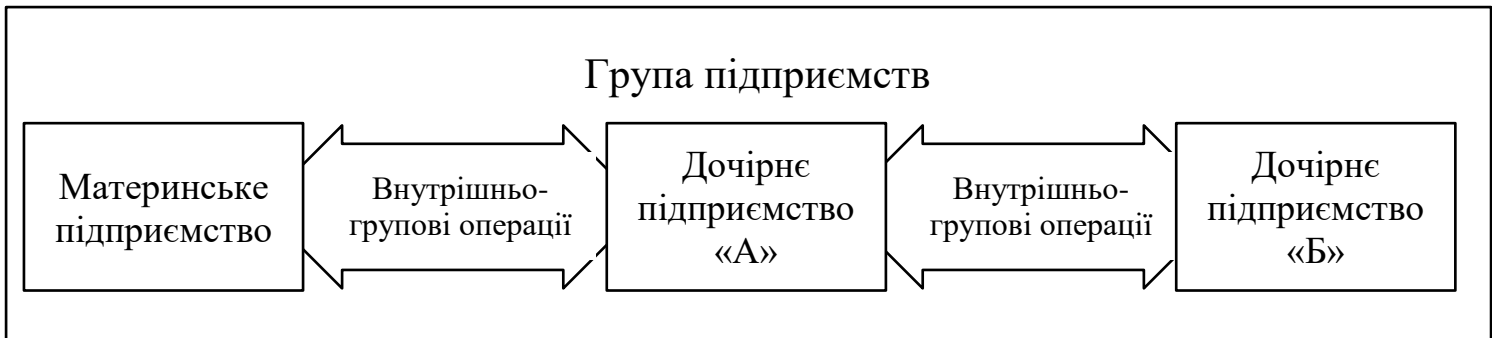

Рис. 2.2 Внутрішньогрупові операції в межах групи підприємств

Джерело : складено автором.

Наслідком внутрішньогрупових операцій всередині групи компаній між її учасниками є внутрішньогрупові розрахунки.

Визначення поняття «внутрішньогрупові розрахунки», відповідно до П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами», – це розрахунки, що здійснюються у результаті внутрішньогрупових операцій між материнською компанією та дочірніми компаніями або між дочірніми компаніями, визначеними як сегменти для розкриття їх доходів, витрат, фінансових результатів, активів та зобов'язань.

Операції між підприємствами однієї групи слід виключити з консолідованої фінансової звітності, оскільки консолідована фінансова звітність відображає лише господарські операції здійснені між групою та третіми відносно групи суб'єктами. Операції в межах групи компаній, НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» визначаються як внутрішньогрупові операції.

Внутрішньогрупові операції та внутрішньогрупові сальдо за розрахунками виключаються при складанні консолідованого балансу та консолідованого звіту про фінансові результати, тобто відбувається елімінування даних показників. Пункти, які необхідно виключити, - це статті, які виключені з консолідованої фінансової звітності, щоб уникнути подвійного обліку та завищення даних консолідованої фінансової звітності.

Існують такі процедури виключення (елімінування) при формуванні консолідованої фінансової звітності:

- виключення величини фінансових вкладень материнської компанії в її

дочірні підприємства;

- елімінування тих статей балансу, що мають зв'язок з внутрішньогруповими операціями та розрахунками;
- виключення фінансових результатів, а саме прибутку чи збитків з внутрішньогрупової реалізації продукції, робіт чи послуг;
- елімінування величини дивідендів з консолідованого балансу і також зі звіту про фінансові результати.

Для того, щоб отримати контроль над об'єктом, материнська компанія здійснює фінансові інвестиції у статутний капітал дочірньої компанії. Вкладення може відбуватися як на етапі купівлі підприємства, так при його створенні.

У балансі, що складає материнське підприємство, величина інвестицій в інші компанії вказується у розділі I активу балансу, рядок «Довгострокові фінансові інвестиції». У той же час, контрольована компанія відображає отримані інвестиції у розділі I пасиву балансу у статті «Зареєстрований (пайовий) капітал», а величина отриманих від материнської компанії активів відображається у активі балансу дочірньої компанії.

Згідно з планом бухгалтерських рахунків, величина інвестицій материнської компанії, що були здійснені задля подальшого контролю дочірніх підприємств, обліковується на субрахунку 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі», адже контролююче та контрольоване підприємства є напрямку пов'язаними між собою особами. Так як при здійсненні консолідації використовується метод участі в капіталі, суму фінансових інвестицій, що здійснила материнська компанія у свої дочірні підприємства, необхідно вказувати у 1030 статті «Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств» балансу, що складає материнське підприємство.

Спеціальне відображення у консолідованому балансі також приміняють до внутрішньогрупових операцій та розрахунків. Одна із них – це і є здійснення інвестицій головної компанії у її дочірню. У консолідованому балансі елімінується актив контролюючої компанії, що являється інвестицією у дочірне

підприємство та елімінується весь пасив контрольованої компанії у рядку «Зареєстрований (пайовий) капітал».

Важливим елементом консолідації є відображення в консолідованому балансі внутрішньогрупових розрахунків, а саме під час формування консолідованої фінансової звітності підлягають виключенню такі розрахунки:

- величина заборгованості засновників за внесками у статутний капітал;
- отримані та видані аванси;
- довгострокові й короткострокові кредити компаній, які є в групі;
- дебіторська та кредиторська заборгованості компаній групи;
- купівлі (продажі) інших активів між компаніями, що в групі;
- величина витрат і доходів майбутніх періодів.

Порядок виключення статей консолідованого балансу, пов'язаних з внутрішньогруповими розрахунками, відображений в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Консолідація статей балансу, пов'язаних з внутрішньогруповими
розрахунками

Актив	Пасив
Дебіторська заборгованість дочірнього підприємства перед материнським підприємством виключається	Кредиторська заборгованість материнського підприємства за позиками дочірньому підприємству виключається
Дебіторська заборгованість материнського підприємства перед дочірнім підприємством виключається	Кредиторська заборгованість дочірнього підприємства за господарськими операціями материнському підприємству виключається

Джерело : складено автором.

Серед внутрішньогрупових операцій та розрахунків особливу увагу заслуговують процедури виключення дивідендів з консолідованого балансу та звіту про фінансові результати групи компаній.

Через те, що сума дивідендів, що виплачують дочірні компанії материнському підприємству входять до її прибутку, величину отриманих дивідендів необхідно відображати у складі прибутку групи компаній при складенні консолідованої фінансової звітності.

Дана внутрішньогрупова операція з перерозподілом прибутків серед компаній групи, яка здійснюється шляхом виплати дивідендів контролюючими підприємствами за фінансові інвестиції, несе за собою подвійний рахунок, який необхідно елімінувати. Потрібно включати до консолідованого балансу та звіту про фінансові результати суми тих дивідендів, що були виплачені третім особам, наприклад, засновникам, що не входять до складу групи компаній, та не вказувати у консолідованій фінансовій звітності дивіденди, що були сплачені контрольованими компаніями на рахунок материнського підприємства.

Можна зробити висновок, що при складанні консолідованої фінансової звітності необхідно приділити достатньо уваги визначенню, розрахунку та елімінуванню внутрішньогрупових операцій та розрахунків, задля уникнення подвійного відображення цих сум, що може призвести до зменшення достовірності даних у звітності. Працівники бухгалтерської служби зобов'язані мати достатню кваліфікацію для того, щоб правильно відділити величини внутрішньогрупових розрахунків від активів, зобов'язань, доходів і витрат від здійснення господарських операцій із третіми особами та правильно відобразити всю інформацію у звітності. Проте, важливо відзначити, що питання про розкриття відмінностей між внутрішньогосподарськими, внутрішньовідомчими та внутрішньосистемними операціями не є достатньо розробленими та потребують доопрацювання, що сприятиме покращенню здійснення процесів консолідації внутрішньогрупових розрахунків та операцій у межах групи компаній.

2.3 Методичні підходи до формування показників консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній

Тенденції до глобалізації сприяють до збільшення масштабів фінансових

інвестицій, процесів придбання, виникнення об'єднань компаній та організацій, внаслідок яких утворюються нові групи підприємств, які в подальшому функціонують за допомогою здійснення контролю однієї компанії над іншою. Усі операції, що здійснюються на основі даних процесів відображаються в консолідованій фінансовій звітності, що є джерелом інформації для всіх зацікавлених сторін, особливо для керівництва групи компаній, що розробляють та приймають відповідні управлінські рішення. Тому, враховуючи швидкі темпи автоматизації всіх сфер суспільства, в тому числі бухгалтерського обліку, питання удосконалення методики формування консолідованої фінансової звітності є дуже актуальними та важливими.

Для виконання цілей консолідації на рівні групи встановлюється єдина облікова політика та єдині контрольні процедури, виконується елімінування відповідних статей. Тому методика формування консолідованої фінансової звітності, що має на мету відображення достовірної інформації, є доволі складною.

Першочерговим у складанні консолідованої фінансової звітності є визначення суб'єкта - яка компанія являється материнською, тобто головною, та які компанії є дочірніми. Також у практиці наявні випадки за яких материнська компанія не зобов'язана складати консолідовану фінансову звітність, а дані фінансового звіту дочірної компанії не входять до консолідованої фінансової звітності. Така ситуація виникає тоді, коли материнська компанія являється дочірньою, тобто є повністю у власності іншого підприємства.

Дані фінансової звітності підконтрольних підприємств, що придбані та утримуються з метою подальшого продажу в короткостроковому періоді, або перебувають чи ведуть свою господарську діяльність таким чином, що унеможлиблює передачу коштів контролюючій компанії, не потрібно враховувати при складанні консолідованої фінансової звітності.

Наступним є визначення звітного періоду та дати балансу. Консолідована фінансова звітність складається на дату балансу головного (материнського) підприємства. Тому якщо дати звітності дочірніх та материнської компаній відрізняються, необхідно здійснювати перерахунок звітності підконтрольних

компаній на єдину дату звіту.

Важливим при формуванні консолідованої фінансової звітності є процедура відповідності облікової політики підприємства, що контролюється, єдиній обліковій політиці групи компаній. У НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» прописано, що при складанні консолідованої фінансової звітності необхідно використовувати фінансові звітності підприємств, які застосовували єдину облікову політику при обліку подібних операцій та інших подій, що виникли за схожих обставин. Тому необхідно вивчити облікову політику компаній на предмет відповідності обліковій політиці групи, у випадку відмінності – здійснити перегляд поточної облікової політики та здійснити перерахунок даних звітності дочірньої компанії. Якщо ж виникає ситуація коли не можливо використати єдину облікову політику, це детально описується у примітках до консолідованої звітності.

Для виконання наступних процедур складання відповідних форм звітності, використовують спеціальні робочі таблиці розрахунку показників, що наповнюють консолідовану фінансову звітність групи компаній.

Етапи формування консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній:

1. Розрахунок суми показників фінансової звітності підконтрольних компаній до відповідних показників підприємства, що здійснює над ними контроль за формами індивідуальних фінансових звітностей.

2. Елімінування балансової вартості, здійснених материнською компанією, фінансових інвестицій у дочірні підприємства та частки, що належить головному підприємству у складі власного капіталу дочірніх компаній.

3. Елімінування внутрішньогрупових операцій, а саме нереалізованих прибутків та збитків. Відповідно до НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», величина нереалізованих прибутку та збитку має місце у складі фінансових результатів тільки після виконання перепродажу оборотних активів третім особам, що не входять до складу групи або в сумі амортизації необоротних активів.

4. Розрахунок неконтрольованої частки в активах та фінансових результатах дочірніх компаній, відповідно до НП(С)БО 2 «Консолідована

фінансова звітність».

5. Розрахунок та подальше відображення дивідендів за привілейованими акціями, що випустили дочірні компанії. Незалежно чи відбувалося оголошення дивідендів, материнська компанія повинна провести розрахунок своєї частки прибутку чи збитку після коригування на суму дивідендів за привілейованими акціями, якщо мало місце випущення привілейованих акцій дочірніми підприємствами, за якими нараховується сума дивідендів та які належать суб'єтам, що не входять до складу групи компаній.

6. Необхідно визначити та відобразити у консолідованій фінансовій звітності податкові активи та зобов'язання, що є відстроченими, згідно з П(С)БО 17 «Податок на прибуток». Ця внутрішньогрупова операція виникає внаслідок елімінування нереалізованих прибутків та збитків та згідно з тимчасовими і податковими оцінками здійснених вкладень у дочірні компанії.

7. За умови володінням матринською компанією дочірніми підприємствами за її кордонами, необхідно розрахувати та відобразити курсові різниці, відповідно до П(С)БО 17 «Податок на прибуток».

8. Заповнити форму консолідованого балансу, згідно з законодавством (ф. 1-к) [48].

Варто уточнити, що перераховані вище кроки консолідації можуть відрізнятися відповідно до:

- частки участі материнської компанії у статутному капіталі дочірніх підприємств;
- чи є більшою або дорівнює номінальній вартості акцій дочірніх компаній сума вкладень материнської компанії, тобто вартість купівлі акцій дочірніх компаній материнським підприємством;
- які види акцій випускають дочірні компанії : звичайні чи привілейовані.

Коли доля материнської компанії в статутному капіталі дочірньої компанії дорівнює 100%, при складанні консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній, стаття зобов'язань дочірнього підприємства «Зареєстрований (пайовий) капітал» та стаття активу «Довгострокові фінансові інвестиції» материнської компанії підлягають елімінуванню. Через це у зведеному балансі

немає даних у статті «Довгострокові фінансові інвестиції», а статутний капітал консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній відповідає сумі статутного капіталу головної компанії (материнської).

Частки участі у капіталі – це поняття, що широко використовується для характеристики часток власності підприємств, які є власністю інвесторів.

Для контролю господарської діяльності дочірньої компанії достатньо володіти більш ніж 50% звичайних акцій дочірнього підприємства. При цьому необхідно враховувати інтереси інших акціонерів дочірньої компанії, які володіють менш як 50% простих акцій у статутному капіталі дочірнього підприємства.

Неконтрольована частка — це величина власного капіталу дочірніх компаній, яка прямо чи опосередковано не є у володінні материнській компанії.

Неконтрольні частки, акціонерів, що мають у власності менше половини загальної кількості акцій, відображаються в консолідованому Звіті про фінансовий стан групи компаній, оскільки вони є джерелом фінансування групи. Інтереси цих акціонерів, тобто неконтрольована частка відображається відокремленою статтею у власному капіталі.

Неконтрольована доля власного капіталу зазвичай складається з двох компонентів:

- величина статутного капіталу дочірніх компаній, що є у власності інших акціонерів;
- величина додаткового, резервного капіталу, нерозподіленого прибутку (невідшкодованих збитків) та інших джерел власних коштів у дочірніх компаніях, що власністю інших акціонерів.

У випадку коли акції дочірньої компанії придбані за вартістю, відмінною від номінальної вартості цих акцій, тоді одним із перших етапів складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній є розрахунок балансової вартості власного капіталу дочірніх компаній, що відображається в першому розділі пасиву балансу за статтями.

Після цього сума, інвестована в дочірню компанію, порівнюється з балансовою вартістю власного капіталу дочірньої компанії (або його частки, яка

є володінням материнської компанії).

Порівняння можуть призвести до додаткових або негативних відмінностей між інвестиціями материнської компанії та балансовою вартістю власного капіталу дочірньої компанії, або може мати місце рівність власного капіталу та вкладень.

Статутний капітал материнських і дочірніх компаній може включати прості та привілейовані акції.

Вартість привілейованих акцій, випущених материнською компанією відображається у повній величині в пасиві консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній.

У ситуації, коли материнська компанія володіє всіма привілейованими акціями дочірньої компанії, при процесі консолідації необхідно виключити показники, які відображають інвестиції материнської компанії, та акції та статутний капітал дочірньої компанії у частині, що відповідає величині привілейованих акцій, придбаних материнською компанією.

У випадку, коли материнська компанія не володіє всіма привілейованими акціями дочірнього підприємства, вартість таких акцій, над якими вона не має контроль, необхідно вказати у статті «Неконтрольована частка» консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній.

Отже, методика формування консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній є досить складною, тому що передбачає правильно елімінування статей. Крім того, щоб отримати необхідну достовірну інформацію про господарську діяльність групи треба запровадити єдині процедури обліку та контролю, що враховують цілі консолідації групи компаній.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ КОНСОЛІДАЦІЇ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ГРУПИ КОМПАНІЙ

3.1 Удосконалення процедури консолідації активів, власного капіталу та зобов'язань у Звіт про фінансовий стан групи материнської компанії та її дочірніх компаній

Методики консолідації фінансової звітності є достатньо складними та передбачають збір та обробку великої кількості обліково-економічної інформації. Основна проблема, з якою зіштовхуються вітчизняні підприємства, полягає в розробці та впровадженні єдиної облікової політики з метою складання фінансової звітності за міжнародними стандартами, що є однією з умов підготовки консолідованої фінансової звітності. Консолідація передбачає, що усі структурні підрозділи підприємства та материнська компанія повинні подавати облікову інформацію в єдиному форматі, для чого створюється єдина облікова політика групи підприємств. Проте це не єдина проблема, яка є характерною для процесу консолідації фінансової звітності вітчизняних підприємств.

Дослідження особливостей формування показників та складання консолідованої фінансової звітності дозволило виділити ряд проблем, пов'язаних з підготовкою такої звітності. Науковці групують проблеми за напрямками: проблеми організаційного та проблеми методичного характеру.

При здійсненні процесу консолідації та складання фінансової звітності групи компаній, а саме при складанні консолідованого Звіту про фінансовий стан, виокремлюють такі проблеми :

- важкість здійснення збору та подальшої структуризації даних обліку із целью їх порівняння;
- наявність різних валют звітності;
- неможливість оцінки впливу певного підприємства на показники групи компаній на основі інформації консолідованої фінансової звітності, оскільки здебільшого у ній наведені зведені показники, які нелегко

- об'єктивно проаналізувати;
- важкість розрахунку нереалізованого прибутку чи збитків та визначення часток участі в капіталі;
  - високий рівень використання трудових ресурсів для складання консолідованої фінансової звітності та для подальшого її аналізу та розтлумачення;
  - недостатня розробленість методики здійснення аналізу консолідованої фінансової звітності.

Особлива проблема, яка виникає у транснаціональних корпораціях при складанні консолідованої фінансової звітності, що її складові частини (фінансові звіти структурних підрозділів) виражені у різних валютах. Для того, щоб підготувати консолідований баланс корпорації, що складається з материнської компанії однієї країни та дочірніх компаній іншої, необхідно, щоб статті в обох бухгалтерських балансах були виражені в однаковій валюті, як правило, це валюта країни материнської компанії.

З процесом перерахування пов'язані деякі проблеми, що виникають у зв'язку з тим, що валютні курси не фіксовані, тобто виникає питання, яку кількість валютного курсу необхідно використовувати при перерахуванні з однієї валюти в іншу, якщо в момент придбання курс відрізнявся від поточного. У світовій практиці не існує загальних принципів, у відповідності з якими для перерахування вартості певних видів активів застосовувався б чітко визначений вид валютного курсу. Тому ця проблема залишається невирішеною та потребує удосконалення.

Також важливою проблемою є удосконалення та більш глибоке розроблення методики здійснення аналізу консолідованої фінансової звітності. У науковій літературі існують підходи до аналізу звітності, але варто розробити чітко визначені напрямки, етапи та процедури проведення аналізу консолідованої фінансової звітності та запропонувати конкретні показники аналізу для розрахунку.

Механізм аналізу консолідованої фінансової звітності має два етапи – це аналіз організаційної структури та взаємозв'язків в групі компаній, без розуміння

яких важко детально визначити характеристики результатів господарської діяльності підприємства та економічна характеристика групи компаній загалом. У результаті здійснення першого етапу визначається вид господарської діяльності групи компаній, кон'юнктура ринку та місце групи в ньому, розуміння організаційної структури групи і визначення головних чотадій складання консолідованої фінансової звітності. На наступному етапі можна дізнатися про фінансовий стан групи компаній, завдяки аналізу показників консолідованої фінансової звітності групи компаній [45].

Також варто надати увагу протиріччям, що недостатньо розкриті у методиці формування консолідованого Звіту про фінансовий стан, наприклад, наявність неконтрольованої частки, при володінням менше 100% усіх акцій дочірньої компанії материнським підприємством, як частина сукупного капіталу контрольованого підприємства, що материнській компанії не належить. Звідси виникають труднощі у методиці розрахунку розподілу капіталу поміж материнською, дочірніми компаніями та часткою меншості :

1. Невідповідність сутності теорії власності – неконтрольована частка не відноситься ні до власних джерел, ні до зобов'язань підприємства. У НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» вказано, що у консолідованому Звіті про фінансовий стан групи компаній неконтрольована частка відображається у складі власного капіталу, хоча там мав би відобразитися лише капітал консолідованої групи. Володіння інших суб'єктів, що не входять до складу групи компаній варто показувати відокремлено у пасиві балансу.

2. Неузгодженість з теорією підприємства. Вона полягає в тому, що в консолідованій фінансовій звітності відображається чистий прибуток, отриманий лише материнським підприємством, а не групою компаній загалом. Прибуток, який належить учасникам, які не входять до консолідованої групи, зараховується згідно з чинними правилами до статті балансу «Неконтрольована частка», хоча у консолідованому Звіті про фінансові результати групи компаній розшифровується окремо чистий прибуток, що належить власникам материнської компанії, і прибуток неконтрольованої частки. Ще складніше, якщо дочірнє підприємство замість прибутку одержує збитки, що виникає доволі

часто.

3. Відображення у звітності неконтрольованої частки не має інформаційної цінності для нарахування дивідендів учасникам консолідованої групи, а також для кредиторів, оскільки кожен з учасників групи відповідає за свої борги самостійно.

Зазначені вимоги і порядок формування консолідованої звітності регламентовані НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» стосуються лише консолідації показників звітності пов'язаних осіб, коли одне підприємство (материнська компанія) контролює понад 50 % акцій консолідованої групи і не стосується інших типів об'єднання капіталу групи суб'єктів господарювання [49].

Кучер С. В. виділяє наступну проблему, яка полягає в тому, що «на основі консолідованої фінансової звітності неможливо визначити вклад окремого дочірнього підприємства щодо фінансового стану та фінансових показників діяльності групи», оскільки в більшості випадків консолідована фінансова звітність містить зведені показники, які важко об'єктивно проаналізувати [46, с. 150].

Отже, оскільки формування консолідованої фінансової звітності – тривалий багатоетапний процес, то для більш досконалого й ефективного складання консолідованої фінансової звітності необхідно розробити методичні рекомендації та положення, що будуть урахувати специфіку галузей і містити конкретні інструкції. Не менш важливим є запровадження спеціальної автоматизованої системи, яка б дала можливість полегшити збір та обробку значної кількості обліково-економічної інформації материнським підприємством, визначення показників консолідованої фінансової звітності та зробити процес складання консолідованої фінансової звітності менш трудомістким.

Організація консолідації фінансової звітності групи підприємств є дуже складним процесом. Загалом виділяють такі проблеми організаційного характеру:

- складність нормативного регулювання;

- складність процесу організації бухгалтерського обліку для потреб консолідації фінансової звітності;
- використання різних програм і продуктів та складність їх упровадження;
- недостатня кількість спеціалістів;
- консолідація управлінських даних та отримання достовірної консолідованої звітності ускладнено неузгодженими методиками ведення обліку та управління фінансами дочірніх компаній;
- консолідована фінансова звітність є неоперативною через високу тривалість формування даних за групами компаній;
- відсутність кваліфікованих кадрів, які не лише знають МСФЗ, а й вдало можуть використовувати такі знання на практиці.

Однією з основних проблем організаційного характеру є складність нормативного регулювання, оскільки регулювання порядку складання консолідованої фінансової звітності та консолідації окремих її показників в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів національного рівня. Наявність великої кількості нормативних документів створює складнощі в процесі консолідації фінансової звітності у зв'язку з необхідністю забезпечення виконання норм кожного з нормативних документів.

Також варто звернути увагу на те, що в Україні необхідно вдосконалювати П(С)БО не тільки відповідно до МСФЗ, але і з врахуванням положень Директиви ЄС в сфері бухгалтерського обліку. Проблеми, пов'язані з консолідованою фінансовою звітністю, розглядаються в Директиві 2013/34/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26.06.2013 р. про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і відповідні звіти окремих видів компаній.

Окрему увагу привертають питання методів консолідації, які дозволені Директивою 2013/34/ЄС: метод злиття і метод пропорційної консолідації. Метод злиття – це об'єднання суб'єктів (утворення нової юридичної особи або приєднання суб'єктів господарювання до основного підприємства), в результаті чого власники (акціонери) суб'єктів, що об'єднуються, контролюють всі чисті активи об'єднаних підприємств з метою досягнення спільного розподілу ризиків і вигод від об'єднання. При цьому жодна зі сторін не може бути визнана як

покупець. Застосування методу злиття дозволяється в разі операцій з внутрішньогрупової передачі часток, так званих операцій під загальним контролем. Застосування методу пропорційної консолідації, відповідно до Директиви ЄС, можливо в разі, коли суб'єкт, який включений до консолідації, управляє іншим суб'єктом спільно з одним або декількома підприємствами (не включеними до цієї консолідації). Тоді потрібно включення цього іншого підприємства до консолідованої фінансової звітності пропорційно прав, що належать йому у капіталі підприємства, включеному в консолідацію.

В Україні описані вище методи не використовуються, тому необхідно удосконалити вітчизняне законодавство не тільки відповідно до МСФЗ, а і відповідно до стандартів ЄС.

Оскільки процес складання консолідованої фінансової звітності регулюється МСФЗ, однією з проблем є необхідність підвищення кваліфікації працівників бухгалтерської служби. Підвищення повинно стосуватися не тільки отримання теоретичних знань, але і придбання компетентності щодо застосування таких знань на практиці, вміння правильно трактувати положення міжнародних стандартів і трансформувати бухгалтерську звітність, складену за вимогами вітчизняного законодавства відповідно до вимог МСФЗ. На практиці таку проблему можна вирішити шляхом розробки та впровадження єдиних вимог до працівників бухгалтерської служби, щодо кваліфікації, на кожному підприємстві, що входить в фінансову групу. Адже вміння трансформувати фінансову звітність відповідно до МСФЗ потребує достатнього високого рівня кваліфікації [45].

Наступний аспект, який необхідно удосконалити, полягає в складності процесу організації бухгалтерського обліку для потреб консолідації фінансової звітності. Складність підготовки консолідованої фінансової звітності залежить від відмінностей в затверджених облікових політиках підприємств, що входять до групи: методи оцінки запасів, зобов'язань, методи нарахування амортизації, методи створення резервів, формування і розподілу витрат майбутніх періодів, необхідність перерахунку статей балансу, які виражені в іноземній валюті тощо. У зв'язку з цим доводиться розробляти єдину облікову політику для групи

компаній, або обирати однакові методи обліку для усіх підприємств, які входять до групи.

Проте, С.В. Люшина [46] вважає, що іноді облікову політику недоцільно уніфікувати повністю, а краще робити коригування облікових показників перед консолідацією, ніж вносити зміни до облікової політики кожної компанії. Це пов'язано з тим, що у дочірніх підприємств може не бути можливості застосовувати ті чи інші методи обліку, обрані в обліковій політиці консолідованої фінансової звітності, якщо вони є більш важкими для застосування, не відповідають виду чи обсягам діяльності тощо.

Удосконалення також потребує питання застосування різних програмних продуктів і складність їх впровадження. Незважаючи на те, що процес консолідації фінансової звітності не є новим в Україні, перелік програмних продуктів, які б забезпечували складання консолідованої фінансової звітності, є невеликим: «ПАМАК: Фінансова звітність», «1С: Консолідація», «БЕСТ-ЗВІТ КОРПОРАЦІЯ», «1С: Управління холдингом», «SAP BPC», «IBM Cognos TM1», «Oracle Hyperion Financial Management (HFM)», «IBM Cognos Controller» та ін. В Україні найбільш поширеним є застосування у практиці програмного продукту «1С: Бухгалтерія» або «1С: Управління підприємством», проте дані програмні продукти не забезпечують процесу консолідації з урахуванням як вітчизняних, так і міжнародних норм законодавства. Окрім вищеперелічених програмних продуктів, для консолідації фінансової звітності частим є застосування й програмного продукту «MS Excel», що є достатньо трудомістким процесом. Зрозуміло, що для забезпечення складання консолідованої звітності групи підприємств необхідним є використання або одного програмного продукту усіма підприємствами, або доналаштування програмних продуктів, які вже використовуються, під потреби консолідації, що сьогодні є досить затратним варіантом.

Серед інших проблем, пов'язаних з формуванням консолідованої звітності, виділяють: великі витрати на отримання інформації, необхідної для застосування МСФЗ; неможливість застосовувати МСФЗ для цілей оподаткування; підвищення ризиків та помилок, пов'язаних з професійним судженням

фінансових спеціалістів [46, с. 148].

Отже, до групи організаційних проблем складання консолідованого Звіту про фінансовий стан відносяться : складність збору та структуризації облікової інформації з ціллю їх зіставності, наявність різних валют звітності, важкість обрахунку вкладу певного підприємства на показники групи компаній, складність визначення величини нереалізованого прибутку чи збитків та часток участі в капіталі, висока необхідність залучення великої кількості трудових ресурсів та час для складання звітності та/або її трансформації, відсутність методики проведення аналізу консолідованої звітності. Ці проблемні питання визначають напрями подальших дослідження та удосконалень як з боку держави, так і з боку підприємств та науковців.

3.2 Використання показників консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній для аналізу та управління

В сучасних умовах ринкової економіки важко переоцінити значення економічного аналізу на підприємстві, адже аналіз є невід'ємною складовою життєдіяльності компаній. Завдяки йому здійснюється процес планування показників на наступні періоди, сприяє раціональному та обґрунтованому виконанню виробничих процесів, допомагає належно збирати та обробляти облікову та іншу інформацію на підприємстві, дозволяючи оцінити ситуацію, постачає основні пропозиції щодо виправлення недоліків та стимулювання впровадження провідного досвіду [44, с. 6].

Завдяки фінансовому аналізу можна оцінити такі аспекти: фінансове положення корпорації; її майнову ситуацію, рівень підприємницького ризику (здатність зменшення зобов'язань перед іншими компаніями), наявність власного капіталу для поточної господарської діяльності та інвестицій в довгостроковому періоді, потреба в додаткових джерелах фінансування, здатність до нарощування капіталу, раціональність використання позикових засобів, ефективність діяльності корпорації [42, с. 7-8].

Можна виділити такі напрями застосування економічного аналізу

господарської діяльності корпорацій :

- 1) оцінка резервів покращення економічного стану корпорації;
- 2) можливість правильно розраховувати раціональне використання наявних та потенційних фінансових ресурсів;
- 3) здатність вчасно приймати управлінські рішення, спрямовані на підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості корпорації;
- 4) використовувати виявлені, завдяки аналізу, резерви ресурсів, задля виробничого та соціального розвитку підприємства;
- 5) можливість здійснювати розробку плану фінансового оздоровлення корпорації.

Основним джерелом даних для аналізу господарської діяльності корпорації є консолідована фінансова звітність, основною формою якої є консолідований Звіт про фінансовий стан групи компаній. Здійснення його аналізу, дає змогу виявити зв'язок та залежність різних показників господарської діяльності групи компаній, що входять у консолідовану фінансову звітність. За основу у такому методі є виявлення декількох ключових показників, які дають об'єктивне і точне зображення фінансового стану, фінансових результатів і грошових потоків материнської компанії та його дочірніх підприємств як єдиної групи [57, с. 355].

Зазвичай консолідований Звіт про фінансовий стан групи компаній забезпечує найбільш повне уявлення про фінансовий стан і результати господарської діяльності корпорації. При цьому фінансовий стан корпорації розглядається як складне поняття, що характеризує результати спільної дії усіх складових економічних відносин, що присутні у процесі діяльності компанії. Фінансовий стан групи компаній є ключовою характеристикою її ділової репутації, стабільності на ринку та конкурентоспроможності [34, с. 7-9].

Вибір методів аналізу консолідованої фінансової звітності, зокрема відповідних коефіцієнтів, залежить від суб'єкта аналізу та його мети. Суб'єктами аналізу є користувачі консолідованої фінансової звітності, які мають прямий або непрямий інтерес до діяльності корпорації. Аналіз даних табл. 3.1 дозволяє констатувати, що кожна певна група користувачів переслідує власні цілі

проведення аналізу діяльності корпорації щодо сукупності визначених коефіцієнтів.

Таблиця 3.1

Основні напрями аналізу діяльності компанії в розрізі користувачів консолідованої фінансової звітності

Основні напрями аналізу	Групи користувачів		
	Менеджери	Власники	Кредитори
1	2	3	4
Виробнича діяльність	Коефіцієнти прибутковості: - рівень рентабельності (за чистим прибутком); - аналіз поточних (операційних) витрат; - аналіз податкових платежів; - операційний важіль; - порівняльний аналіз	Прибутковість: - дохідність власного капіталу; - дохідність акціонерного капіталу; - прибуток на акцію; - грошовий потік на акцію; - курс акцій; - загальний прибуток акціонера; - інвестиційна вартість бізнесу	Ліквідність: - коефіцієнт поточної ліквідності; - коефіцієнт миттєвої ліквідності; - ліквідаційна вартість підприємства; - характеристика грошових потоків
Управління ресурсами	Коефіцієнти ділової активності: - обертання активів; - управління оборотним капіталом; - обертання запасів; - характеристика дебіторської заборгованості; - ефективність використання трудових ресурсів	Розподіл прибутку: - дивіденди на акцію; - поточна дохідність акції; - коефіцієнт виплати дивідендів; - коефіцієнт покриття дивідендів; - коефіцієнт співвідношення дивідендів і активів	Фінансовий ризик: - частка залученого капіталу в активах; - частка боргу в капіталізації; - співвідношення позикового і власного капіталу; - співвідношення ризику і винагороди; - власний оборотний капітал

Продовження таблиці 3.1

Дохідність	Коефіцієнти ефективності діяльності: - дохідність активів; - дохідність активів за прибутком до виплати процентів і податків; - вартість капіталу; - грошовий потік на інвестиції	Ринкові показники: - співвідношення ринкової і балансової вартості акцій; - динаміка курсу акцій	Обслуговування боргу: - коефіцієнт покриття процентних виплат; - коефіцієнт покриття боргових зобов'язань; - прострочена заборгованість
------------	---	--	--

Джерело : складено за [34, с. 4].

Вітчизняні та зарубіжні фахівці пропонують різні методи аналізу фінансової звітності. Вибір найбільш прийняттого у кожній конкретній ситуації визначається цілями та завданнями аналізу, інформаційною базою, технічним забезпеченням, оперативністю вирішення аналітичних і управлінських завдань, досвідом і кваліфікацією персоналу.

У монографії Г. Уманців висвітлено окремі питання фінансового аналізу корпорацій, а саме: оцінюється інвестиційна привабливість потенційних дочірніх підприємств; розглядається ефективність їх придбання та діяльності, а також загальний фінансовий стан холдингу шляхом застосування коефіцієнтів [55].

І. Головка розкриває методи статистичного аналізу консолідованої фінансової звітності на основі узагальнення, систематизації та адаптації до П(С)БО наявного теоретичного і практичного матеріалу з метою створення методологічного апарату для подальшого аналізу конкретних розрахунків. При цьому він зазначає, що наразі не існує єдиної методології та універсального інструментарію аналізу показників консолідованої фінансової звітності.

Отже, основним джерелом інформації для аналізу діяльності корпорації є консолідована фінансова звітність, основною формою якої є консолідований Звіт про фінансовий стан групи. Його аналіз - це виявлення взаємозв'язку та взаємозалежності різноманітних показників діяльності групи, включених у консолідовану фінансову звітність.

Для прикладу використання показників консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній був здійснений аналіз консолідованого балансу ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг».

Приватне акціонерне товариство «Мультиплекс-Холдинг» є першою серед кількості багатозальних кінотеатрів України, створена у 2004 році. Станом на 2022 рік мережа компанії включає 152 екранів у 27-ох кінотеатрах у найбільших містах та обласних центрах України. Усі кінотеатри мережі розташовані в торгових центрах.

Основною діяльністю компанії є надання високоякісних послуг у сфері розваг емоційного змісту через демонстрацію візуальних та звукових матеріалів в облаштованих кінотеатрах, послуги по оренді нежитлових приміщень, роздрібна торгівля та надання рекламних послуг. Для даних цілей компанія орендує приміщення, проводить необхідні ремонтні роботи та облаштовує відповідним обладнанням, закупає товари (матеріали, напівфабрикати) та надає рекламні послуги.

Згідно облікової політики, яка була затверджена в Наказом від 30 грудня 2016 року №01/2016, підприємство складає фінансову та податкову звітності з забезпеченням вимог чинного законодавства України та МСФЗ.

Аналіз консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній дає можливість оцінити яке фінансове положення корпорації, її майновий стан, здатність погашення зобов'язань перед кредиторами, достатність капіталу для поточної та довгострокової діяльності, чи існує потреба у додаткових джерелах фінансування, чи раціонально використовуються наявні ресурси, наскільки ефективна діяльність корпорації, тощо. Тому був проведений аналіз консолідованого балансу (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг» (Звіт підприємства наведено в Додатку А [43]).

Задля розв'язання конкретних завдань аналізу застосовується цілий ряд спеціальних методів, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів господарської діяльності підприємства. Економічний аналіз використовує цілий ряд методів як загальнонаукових (аналіз і синтез, індукція та дедукція, аналогія, метод моделювання, метод системності, історичний метод тощо) і

загальноекономічних (абсолютні, відносні, середні величини; групування; табличний метод; графічний метод; побудова рядів динаміки; метод порівняння; балансовий метод тощо), так і специфічних методів економічного аналізу.

Одним із основних індикаторів, який характеризує фінансовий стан підприємства є платоспроможність. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій х приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства № 14 від 19.01.2006 р. [45] платоспроможність – це один з головних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами у необхідному обсязі та в зазначений строк наявними у нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності.

Однак слід зазначити, що ліквідність і платоспроможність не однакові речі. Так, у загальному розумінні термін «ліквідність» - це здатність майна безперешкодно перетворюватися на гроші.

Основною ознакою ліквідності є формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами. Чим більше це перевищення, тим краще фінансовий стан підприємства з позиції ліквідності. Якщо величина оборотних активів недостатньо велика в порівнянні з короткостроковими пасивами, поточний стан є нестійким і може виникнути ситуація, коли воно не матиме достатньо грошових коштів для розрахунків за своїми зобов'язаннями і змушене буде або порушити технологічний процес (наприклад, терміново продати частина запасів або обтяжувати себе новими боргами), або розпродати частину довгострокових активів. Для власників підприємства недостатня ліквідність свідчить про зниження прибутковості. А для кредиторів – затримку у сплаті відсотків. Тому аналіз ліквідності має велике значення.

Ключовими характеристиками платоспроможності є:

- наявність у достатньому обсязі грошових коштів на розрахунковому рахунку;
- відсутність простроченої кредиторської заборгованості;

- безперервність платежів у визначені строки.

Отже, ліквідність і платоспроможність взаємопов'язані. Ліквідність описує здатність компанії розрахуватися за поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на грошові кошти, а платоспроможність означає можливість погашати наявними коштами поточні зобов'язання негайно, за першою вимогою кредитора.

У табл. 3.2 наведено відносні показники аналізу ліквідності і платоспроможності ПрАТ «Мультиплес-Холдинг». Зокрема, коефіцієнт загальної ліквідності визначає яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок усіх оборотних активів. Зростання його розглядається як позитивна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства. Якщо ж значення цього показника нижче одиниці (істотне перевищення зобов'язань над поточними активами), то можна говорити про високий фінансовий ризик для кредиторів підприємства (пов'язаному з тим, що підприємство не в змозі оплатити свої рахунки). Істотне перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями допоможе захистити претензії кредиторів, якщо компанія змушена буде розпродати свої товарно-матеріальні запаси. Однак з іншого боку, високий коефіцієнт поточної ліквідності може означати, що менеджмент працює недостатньо оперативно. Це може свідчити про наявність невикористовуваних грошових коштів, надлишкових товарно-матеріальних запасів тощо.

Більш жорстким показником є коефіцієнт швидкої ліквідності, який показує, яку частку поточних зобов'язань підприємство може покрити за рахунок усіх оборотних активів за виключенням запасів.

Однак найжорсткішим показником ліквідності є коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує частку негайного погашення поточних зобов'язань за рахунок наявних у розпорядженні грошових коштів і поточних фінансових інвестицій.

Коефіцієнт маневреності визначає відношення “вільних” обігового капіталу до власного капіталу. Він показує частку “вільних” обігових коштів, яка міститься у власному капіталі. (якщо обігові кошти зростають, а “вільні” обігові

кошти зменшуються, то джерелами поповнення обігових коштів є запозичені).

Особлива роль у аналізі платоспроможності належить показникам довгострокової платоспроможності. Коефіцієнти довгострокового фінансового забезпечення першого, другого та третього ступенів характеризують рівень покриття необоротних активів довгостроковим капіталом та описують рівень дотримання фінансової рівноваги компанії у коротко та довгостроковому періодах.

Таблиця 3.2

Відносні показники ліквідності та платоспроможності

Назва показника	Періоди				Базисний темп приросту п.п	Середнє значення показника
	Період 1 (2017 р.)	Період 2 (2018 р.)	Період 3 (2019 р.)	Період 4 (2020 р.)		
Показники ліквідності						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,055	0,043	0,301	0,014	-75,34%	0,103
Коефіцієнт уточненої ліквідності	0,901	0,815	0,887	0,348	-61,31%	0,738
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,006	0,890	0,954	0,379	-62,37%	0,807
Коефіцієнт маневреності	0,005	-0,441	-3,888	- 10,306	- 224242,69%	-3,658
Показники платоспроможності						
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення 1-го ступеня	0,326	0,095	0,005	0,065	-79,92%	0,123

Продовження таблиці 3.2

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення 2-го ступеня	0,326	0,095	0,005	0,065	-79,92%	0,123
Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення 3-го ступеня	1,001	0,958	0,979	0,325	-67,52%	0,816

Джерело : складено за [43].

Проаналізувавши показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг» можна зробити висновок, що підприємство не може негайно погасити всі свої поточні зобов'язання за рахунок наявних у розпорядженні грошових коштів і поточних фінансових інвестицій. Але підприємство діє в умовах інфляції, тому, можливо, керівництво вважає недоцільним утримувати у складі активів значну частку грошових коштів та їх еквівалентів, оскільки вони швидко будуть знецінюватися.

Підприємство може погасити 73,80% поточних зобов'язань за рахунок усіх оборотних активів, крім запасів. Оцінка коефіцієнта уточненої ліквідності на 3,80% більше нормативного рівня, що є позитивною ознакою.

Частка "вільних" обігових коштів у власному капіталі підприємства становить 3,66%. Обігові кошти зростають, а "вільні" обігові кошти зменшуються, це свідчить що джерелами поповнення обігових коштів є запозичені.

Важлива роль при аналізі платоспроможності належить показникам довгострокової платоспроможності. Коефіцієнти довгострокового фінансового забезпечення першого, другого та третього ступенів свідчать про покриття необоротних активів довгостроковим капіталом та характеризують рівень дотримання фінансової рівноваги підприємства у коротко та довгостроковому періодах.

У ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг» здатність до негайного погашення зобов'язань зростає, але є низькою. Оскільки підприємство працює в умовах

інфляції, то політика підприємства не потребує зміни, вона є досить оптимальною.

При аналізі ліквідності необхідно детальніше дослідити показники абсолютної, уточненої та загальної ліквідності. Адже саме ці показники відображають наявність ліквідних коштів для погашення короткострокової кредиторської заборгованості, показують частку поточних зобов'язань, яка може бути погашена ліквідними коштами та очікуваними надходженнями від дебіторів та скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів.

На рис. 3.1 зображено динаміку коефіцієнта абсолютної ліквідності, його тренд та граничні межі.

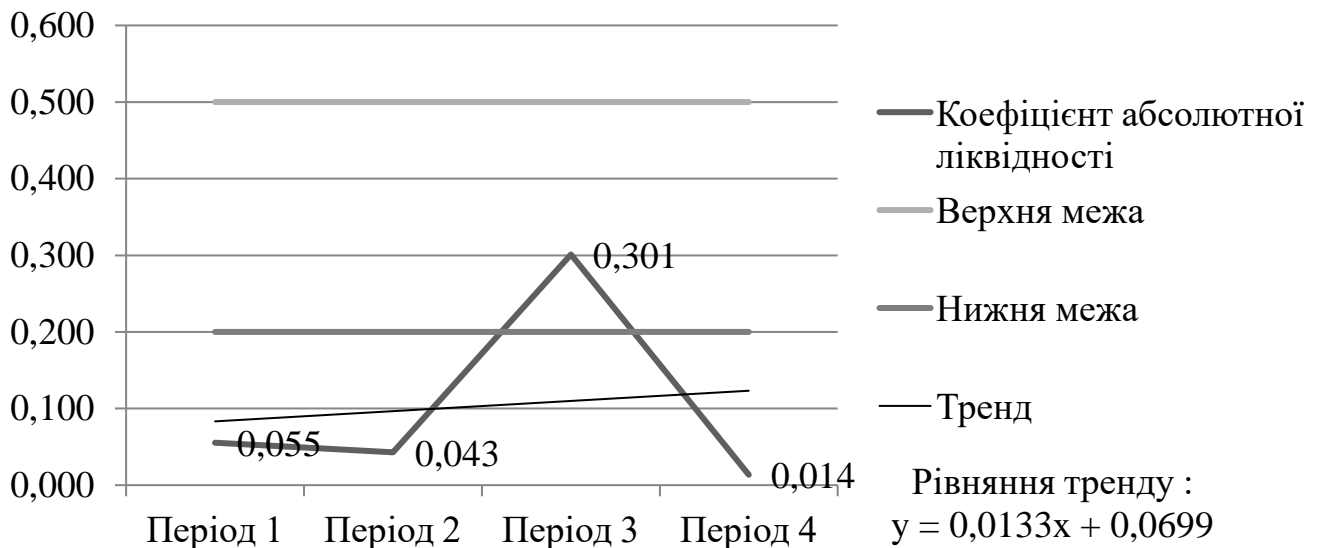

Рис. 3.1 Динаміка коефіцієнта абсолютної ліквідності ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг»

Джерело : складено за [43].

Даний графік свідчить про те, що на підприємстві недостатньо грошових коштів та цінних паперів для погашення короткострокової заборгованості. Тільки у 2019 році показник був у межах, що відповідає нормальній діяльності. Це пов'язано зі збільшенням грошових коштів на підприємстві. Рівняння тренду свідчить, що коефіцієнт абсолютної ліквідності зростає у середньому щодня на 1,33%, що є позитивною тенденцією для загального фінансового стану досліджуваного підприємства.

На рис. 3.2 зображено динаміку коефіцієнту уточненої ліквідності.

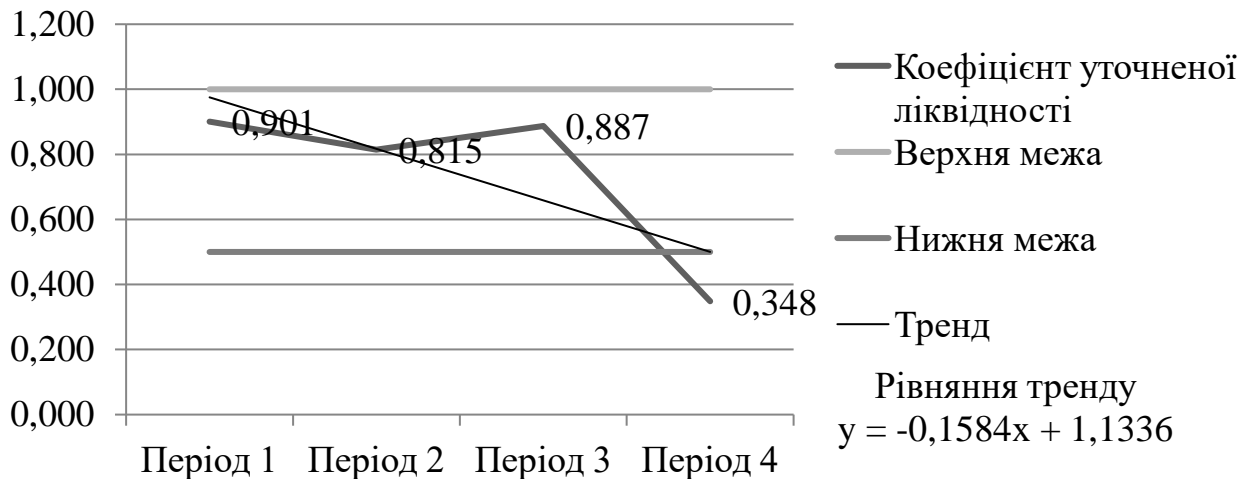

Рис. 3.2 Динаміка коефіцієнту уточненої ліквідності ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг»

Джерело : складено за [43].

Підприємство в середньому може погасити 73,80% поточних зобов'язань ліквідними коштами та очікуваними надходженнями від дебіторів. Лише у четвертому періоді (2020 році) значення коефіцієнту уточненої ліквідності є нижчим за нижню межу. Це спричинено зменшенням величини грошових коштів на підприємстві. Відповідно до тренду, спостерігається тенденція до спадання, через зменшення поточних фінансових інвестицій. Коефіцієнт уточненої ліквідності спадає у середньому щодня періоду на 15,84%, що є негативним для загального фінансового стану ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг».

На рис. 3.3 зображено динаміку коефіцієнту загальної ліквідності.

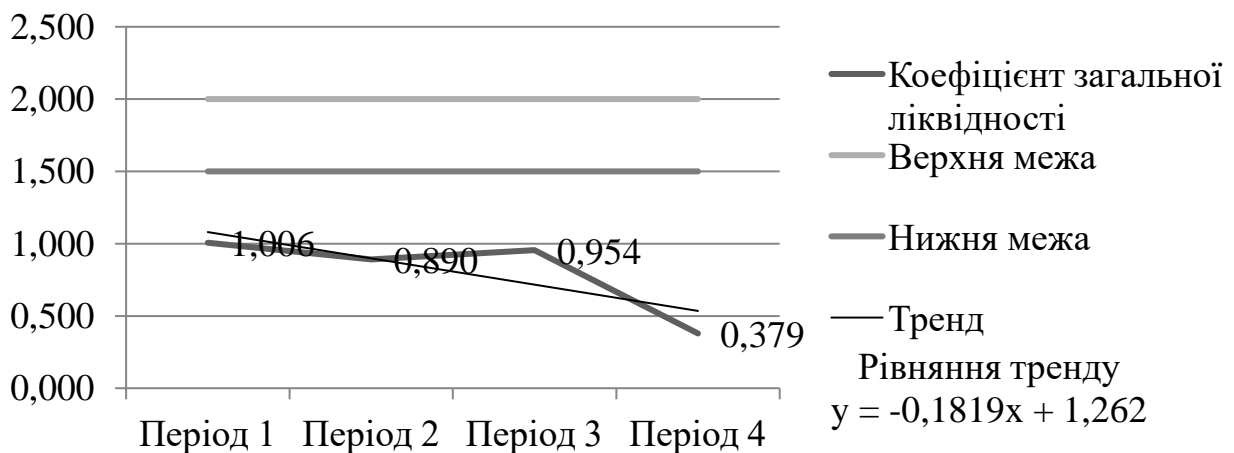

Рис. 3.3 Динаміка коефіцієнту загальної ліквідності ПрАТ «Мультиплекс-Холдинг»

Джерело : складено за [43].

Проаналізувавши зміну коефіцієнту загальної ліквідності, можна зробити висновок, що в середньому 0,807 одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів підприємства. Протягом досліджуваних років (2017-2020 рр.) значення коефіцієнту не досягала рекомендованих, що є негативною тенденцією на підприємстві. Це спричинено зменшенням кількості оборотних активів на підприємстві. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у середньому що періоду спадає на 18,19%, що є негативним для фінансового стану підприємства.

Отже, проаналізувавши показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Мультіплекс-Холдинг» відповідно до даних консолідованого Звіту про фінансовий стан, можна зробити висновок, що структура балансу підприємства є незадовільною. Компанія не спроможна забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед кредиторами у зв'язку з недостатнім рівнем ліквідності. Тому менеджменту ПрАТ «Мультіплекс-Холдинг» необхідно прийняти відповідні рішення для покращення структури балансу, а саме збільшити у вартісній оцінці величину оборотних активів над короткостроковими пасивами.

ВИСНОВКИ

Дослідження актуальної теми «Організаційно-методичні засади складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній» дозволяє зробити наступні висновки та надати такі пропозиції:

1. Консолідований фінансовий звіт не тільки забезпечує загальне управління групою підприємств, але й відповідає потребам керівників усіх рівнів. Він має декілька функцій. Його можна подати до системи управління групою підприємств за запитом користувачів, сповістити зацікавлених сторін та контролює діяльність своїх дочірніх компаній. Інтерпретацію концептуальної основи консолідованої фінансової звітності необхідно покращити для кращого розуміння та застосування в бізнесі.

2. Узагальнюючи існуючі види об'єднань підприємств, можна робити висновок про те, що відповідно до ГКУ об'єднаннями підприємств, на основі результатів діяльності яких формується консолідована фінансова звітність, є: холдингова компанія, корпорація та промислово-фінансова група. Також існують певні розбіжності в нормативних актах, щодо трактування об'єднань підприємств, що потребує гармонізації.

3. При порівнянні вимог національних та міжнародних стандартів щодо консолідації фінансової звітності спостерігається гармонізація українського законодавства з нормами міжнародного. Також можна стверджувати, що основний зміст національних стандартів відповідає вимогам міжнародних стандартів, проте національні стандарти розглядають значно вужче коло питань, ніж міжнародні. Проаналізувавши нормативні документи, можна зробити висновки, що в міжнародних стандартах фінансової звітності більш ширше розкрито така категорія, як оцінка наявності контролю, більш детально наведено опис процедури консолідації. Необхідно удосконалювати відповідність національних положень щодо консолідації звітності міжнародним.

4. Консолідація фінансової звітності – одна з найскладніших облікових процедур і потребує проведення попередніх заходів. Цей багатоетапний процес має методику прописану у нормативно-правових документах, яку необхідно

застосовувати з урахуванням особливостей підприємства. Також важливою при складанні консолідованої звітності є облікова політика. Група підприємств повинна самостійно розробляти методику складання консолідованої фінансової звітності, описуючи її в єдиній обліковій політиці. Методика та організація процесу консолідацію Звіту про фінансовий стан потребує подальшого дослідження з боку науковців, адже правильність обліку особливостей підприємства при консолідації звітності часто опирається на професійне судження.

5. Консолідована фінансова звітність призначена відображати показники діяльності всіх учасників групи підприємств, які пов'язані між собою відносинами контролю та які здійснюють внутрішні (спільні) та зовнішні операції по відношенню до групи. Проте наслідки з реалізації угод між учасниками групи не включають у консолідовану фінансову звітність, в ній відображаються тільки активи й зобов'язання, доходи і витрати від операцій із третіми особами. Однак, необхідно відмітити нерозробленість питань щодо визначення передумов виникнення внутрішньогрупових операцій, розкриття відмінностей між внутрішньогруповими операціями та іншими внутрішніми операціями: внутрішньогосподарськими операціями, внутрішньовідомчими операціями, внутрішньосистемними операціями. Відповідно, дослідження зазначених питань сприятиме удосконаленню обліку внутрішньогрупових операцій в межах групи підприємств.

6. Методика складання консолідованої фінансової звітності є досить складною, оскільки пов'язана з необхідністю елімінування (взаємовиключення) статей. Для отримання достовірної інформації про діяльність групи потрібно впровадити єдині облікові та контрольні процедури для цілей консолідації на рівні групи. Також, враховуючи призначення консолідованої фінансової звітності та рівень її складання, вона буде корисною в тому випадку, якщо формуватиметься відповідно до МСФЗ. Тому необхідно удосконалювати описану методику консолідації у вітчизняному та міжнародному законодавстві з урахуванням особливостей діяльності (наприклад, галузі).

7. Оскільки формування консолідованої фінансової звітності –

тривалий багатоступінчастий процес, то для більш досконалого й ефективного складання консолідованої фінансової звітності необхідно розробити методичні рекомендації та положення, що будуть ураховувати специфіку галузей і містити конкретні інструкції. Не менш важливим є запровадження спеціальної автоматизованої системи, яка б дала можливість полегшити збір та обробку значної кількості обліково-економічної інформації материнським підприємством, визначення показників консолідованої фінансової звітності та зробити процес складання консолідованої фінансової звітності менш трудомістким. Тому можна стверджувати, що вдосконалення методології та організації складання консолідованого Звіту про фінансовий стан групи компаній повинно відбуватися на різних рівнях: на рівні держави, на рівні підприємства та у роботах науковців.

8. Основним джерелом інформації для аналізу діяльності корпорації є консолідована фінансова звітність, основною формою якої є консолідований Звіт про фінансовий стан групи. Його аналіз - це виявлення взаємозв'язку та взаємозалежності різноманітних показників діяльності групи, включених у консолідовану фінансову звітність. Однак, наразі не існує єдиної методології та універсального інструментарію аналізу показників консолідованої фінансової звітності. Тому необхідно дослідити універсальну методіку аналізу консолідованої звітності, наприклад, у розрізі галузей (зادля врахування особливостей).

Проаналізувавши показники ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Мультіплекс-Холдинг» відповідно до даних консолідованого Звіту про фінансовий стан, можна зробити висновок, що структура балансу підприємства є незадовільною. Компанія не спроможна забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед кредиторами у зв'язку з недостатнім рівнем ліквідності. Тому менеджменту ПрАТ «Мультіплекс-Холдинг» необхідно прийняти відповідні рішення для покращення структури балансу, а саме збільшити у вартісній оцінці величину оборотних активів над короткостроковими пасивами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР28, зі змінами і доповненнями / Верховна рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV, зі змінами і доповненнями/Верховна рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI, зі змінами і доповненнями/Верховна рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996- XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
5. Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 27.02.2020 р. №2146-VIII (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
6. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 року/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> .
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 2 «Консолідована фінансова звітність» : Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 628. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» від 26.04.2000 (у редакції від 09.08.2013). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на

прибуток» від 28.12.2000 (у редакції від 09.08.2013). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» від 07.07.1999 (у редакції від 09.08.2013). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 10.08.2000 (у редакції від 19.08.2014). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.

13. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін" : Наказ Міністерства фінансів України від 23.06.2001 р. №539/5730 (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01>.

14. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 29 "Фінансова звітність за сегментами" : Наказ Міністерства фінансів України від 03.06.2005 р. №621/10901 (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05>.

15. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1). Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності від 01.01.2012 р. №929-004 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_004.

16. Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 «Об'єднання бізнесу» від 01.01.2012 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_006.

17. Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 «Операційні сегменти» від 01.01.2012 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_k53.

18. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9) Фінансові інструменти від 01.01.2012 р. (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016.

19. Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 «Консолідована фінансова звітність» від 01.01.2013 (в редакції від 01.01.2013). URL :

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_065.

20. Міжнародний стандарт фінансової звітності 12 (МСФЗ 12). Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання від 01.01.2013 р. №929-067 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_067.

21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12). Податки на прибуток від 01.01.2012 р. №929-012 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_012.

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 (МСБО 21). Вплив змін валютних курсів від 01.01.2012 р. №929-022 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022.

23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 24 (МСБО 24). Розкриття інформації про зв'язані сторони від 01.01.2012 р. №929-043 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_043.

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність» від 01.01.2012 (зі змінами та доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_045 .

25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 28 (МСБО 28) Інвестиції в асоційовані підприємства від 01.01.2012р. №929-046 (зі змінами і доповненнями). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_046.

26. Директива 2013/34/ЕС Европейського Парламенту і Ради о ежегодной финансовой отчетности, консолидированной финансовой отчетности и связанных с ними отчетах определенных типов компаний, вносящая поправки в Директиву 2006/43/ЕС Европейского Парламента и Совета и отменяющая Директивы Совета 78/660/ЕЕС и 83/349/ЕЕС. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU13169.

27. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : Постанова Національного банку України від 10.11.2011 р. №1288/20026 (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

28. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак

неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 №14 (зі змінами та доповненнями). URL : <https://ips.ligazakon.net/document/ME06025>.

29. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru>.

30. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджена наказом Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 р. № 433, зі змінами і доповненнями / Верховна рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1373-15>.

31. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11 квітня 2013 р. № 476, зі змінами і доповненнями / Верховна рада України. URL: http://www.uazakon.com/documents/date_32/pg_gnntwg.htm

32. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. Затверджено Центральною спілкою споживчих товариств України від 28 липня 2006 р., зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.uazakon.com/big/text892/pg1.htm>.

33. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: 2000. – 692 с. 6.

34. Войналович О.П. Організація бухгалтерського обліку: теоретико-методичні засади: Дис. канд. екон. наук: 08.06.04. – Київ, 2006.

35. Головка І. В. Методи статистичного аналізу консолідованої фінансової звітності / І. В. Головка // Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – Вип. 75–76. – С. 55–58.

36. Грабовецький Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність : [навч. посіб.] / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. - Вінниця : ВНТУ, 2011. - 281 с.

37. Гура Н.О. Бухгалтерський облік як складна інформаційна система : Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка: Економіка. К.: Київський університет: Випуск № 130. 2011. с.12-15.

38. Дорош Н. І. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку: Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2014.
39. Залунін В. Ф., Кононова І. В. Сутність консолідованої фінансової звітності та її роль в управлінні підприємством // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". 2016. №11. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/efek_2016_11_5.pdf.
40. Засадний Б.А. Вдосконалення системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні : Випуск №7 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудиту». 2016. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/153.pdf.
41. Засадний Б.А. Формування облікової політики в системі бухгалтерського обліку підприємств. 2016. URL: http://bses.in.ua/journals/2016/12-2_2016/31.pdf.
42. Зоріна О.А. Основні аспекти аналізу діяльності корпорацій крізь призму вітчизняних досліджень / О.А. Зоріна, В.В. Рябініна // Статистика України. – 2017. – № 1. – С. 69-77.
43. Консолідована річна фінансова звітність емітента [Електронний ресурс] // SMIDA. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/112152/166/templ>.
44. Костюченко В. М. Консолідована фінансова звітність: міжнародний досвід та практика України : [навч.-практ. посіб.] / В. М. Костюченко. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 528 с.
45. Крупка Я. Д. : Консолідована звітність у постіндустріальній економіці. // Економічний аналіз №22(1) // 2015р. с. 174-180. URL : <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1046>.
46. Кучер, С. В. : Основні проблеми складання консолідованої фінансової звітності. Науковий вісник Херсонського державного університету. // Сер.: Економічні науки №19 (2), 2016 р. с. 148-151. URL :

http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_19/2/38.pdf .

47. Ліщук В. : Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства // Шевченківська весна : Економіка, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених / За заг. Ред. Проф. А. І. Ігнатюк : - К., [б.в.], 2019. – Вип. XVII.- 140 с.

48. Лучко М. Р., Яцишин С. Р. Консолідація фінансової звітності : Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. Р. Яцишин. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 282 с.

49. Люшнина С.В. Проблемы формирования консолидированной отчетности / С.В. Люшнина. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sisupr.mrsu.ru/wp-content/uploads/2015/02/Lushnina.pdf>.

50. Мельник Т.Г. Бухгалтерський облік: Практикум: Навчальний посібник. видання друге, доповнене і перероблене. К.: Кондор – Видавництво. 2017. 269 с.

51. Мисака Г.В., Шарманська В.М. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

52. Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2016–2017 років // 2018 Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) (International Federation of Accountants (IFAC). URL :

https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C1.pdf.

53. Онищенко, В. Є., and І. М. Скирда : Складання консолідованої фінансової звітності: проблеми та шляхи вдосконалення. // Молодий вчений №64.12 //2018 р. с. 302. URL : [file:///C:/Downloads/molv_2018_12\(1\).pdf](file:///C:/Downloads/molv_2018_12(1).pdf).

54. Організація та методика економічного аналізу : [навч. посіб. для бакалаврів всіх напрямків підготовки] / Л. О. Бойко, Р. М. Волчек, Н. А. Волкова та ін. - Одеса : Атлант, 2013. - 351 с.

55. Пантелеєв, В. П., Безверхий, К. В. : Консолідація фінансової звітності групи підприємств: теоретичні й практичні аспекти. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту №3, 2017 р. с. 28-46.

56. Пирець Н. М. Складання консолідованої фінансової звітності за міжнародними та національними стандартами [Електронний ресурс] / Н. М. Пирець, Н. А. Мінченко // Економічний простір. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Downloads/ecpros_2013_70_27.pdf.

57. Уманців Г В. Холдингові компанії та промислово-фінансові групи у сучасній економіці : [монографія] / Г В. Уманців. - К. : ВІРА-Р; Альтерпрес, 2004. - 429 с.

58. Фещенко Є.А. Порядок складання звітності бюджетними установами // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2011

59. Фрич Р.М. Ознаки бюджетних установ як суб'єктів фінансового права/ Р.М. Фрич // Держава та регіони. Серія «Право та державне управління». – 2012.– № 2. – С. 115–119.

60. Цятковська О. Особливості обліку доходів і витрат суб'єктами державного сектору відповідно до нп(с)бодс // Міжнародний науковий журнал. Випуск 3-4. 2017

61. Швець В.Г., Сосновський К.Р. Актуальні проблеми відображення гудвілу та торгових марок у консолідованій фінансовій звітності // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – № 77. – с. 5-7.

62. Штимер Л. До питання фінансового аналізу діяльності установ державного сектору економіки / Л. Штимер // Економічний форум. – 2016. – № 2. – С. 329–338.

63. Adriana Bruno Harmonizing Budgeting and Accounting: The Case of Italy// Open Journal of Accounting, 2014. – № 3. – P. 38–44

64. Angus O. Theories of Accounting: Evolution & Developments, IncomeDetermination and Diversities in Use : Research Journal of Finance and Accounting. 2014. №19. С. 1–15.

65. David Spiceland J. Intermediate Accounting, 7nd ed. / J/ David Spiceland, James F/ Sepe, Mark. W. Nelson – New York: Irwin McGraw-Hill. – 2013. - 685 p.

66. Noel Hyndman, Mariannunziata Liguori Public Sector Reforms: Changing Contours on an NPM Landscape // *Financial Accountability & Management*, 32(1), February 2016, 0267-4424.

67. European Union Public Finance // European Commission - Budget. – 2014. – 5th Edition.

68. Luchko, Mykhaylo. Economy of Ukraine: The analysis of the innovative way of the development. *Economics, Management and Sustainability*, [S.l.] Date accessed: 30 jan. 2019. doi: <https://doi.org/10.14254/jems.2017.2-2.10>.

69. Luchko, Mykhaylo Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation [Електронний ресурс]: monograph / M. Luchko, N. Khorunzhak, I. Benko [et al.]; under the guidance M. Luchko. – Ternopil: TNEU, 2017. – 232 p

70. Suhanyi E. Magyarország és Szlovákia számviteli szabályozása az Európai Unió integrációs követelményeire tekintettel // Doktori (Ph.D) értekezés tézisei. Miskolci egyetem, Gazdaságtudományi kar – Miskolc, 2013

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МУЛЬТІПЛЕКС-ХОЛДИНГ"		за ЄДРПОУ	32850366
Територія			за КОАТУУ	8038200000
Організаційно-правова форма господарювання		Публічне акціонерне товариство	за КОПФГ	112
Вид економічної діяльності		Прокат відеозаписів і дисків	за КВЕД	77.22
Середня кількість працівників				316
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака				
Адреса	вул. Інститутська, буд.28, м.Київ, Печерський, 01021, Україна, (044) 585-25-74			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):				
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)				
за міжнародними стандартами фінансової звітності				v

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив	Код рядка	2017	2018	2019	2020
		На кінець звітного періоду	На кінець звітного періоду	На кінець звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	4	4
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	1000	220	903	2274	22512
первісна вартість	1001	838	1647	3306	27206
накопичена амортизація	1002	618	744	1032	4694
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0	0
Основні засоби:	1010	172403	223238	391638	407409
первісна вартість	1011	273820	345702	520865	527981
знос	1012	101417	122464	129227	120572
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0	0

Продовження додатку А

первісна вартість	1016	0	0	0	0
знос	1017	0	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	144	900	1129	900
Гудвіл	1050	0	0	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0	0
Усього за розділом I	1095	172767	225041	395041	430821
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	4319	6467	12106	14184
Виробничі запаси	1101	345	349	3337	2044
Незавершене виробництво	1102	0	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0	0
Товари	1104	3868	6118	8769	12140
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0	0

Продовження додатку А

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6758	10815	4407	55147
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17963	0	0	0
з бюджетом	1135	8204	18155	3714	847
у тому числі з податку на прибуток	1136	26	144	159	159
з нарахованих доходів	1140	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1586	37136	97696	100624
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	45417	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2255	3684	8914	6372
Готівка	1166	130	480	1364	746
Рахунки в банках	1167	2125	2982	1735	3233
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0	0
у тому числі в:					
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0	0
Усього за розділом II	1195	41085	76257	172254	177174
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0	0
Баланс	1300	213852	301298	567295	607995

Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	На кінець звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	86000	86000	86000	86000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-29668	-64638	-83885	-57794
Неоплачений капітал	1425	0	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0	0
Інші резерви	1435	0	0	0	0
Неконтрольована частка	1490	0	0	0	0
Усього за розділом I	1495	56332	21362	2115	28206
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	12594	42594	129250	103110
Інші довгострокові зобов'язання	1515	103300	150414	253410	8757
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0	0

Продовження додатку А

резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0	0
Усього за розділом II	1595	115894	193008	382660	111867
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	10267	30273	73563	98433
за розрахунками з бюджетом	1620	106	42	71	138
за у тому числі з податку на прибуток	1621	95	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0	6	0
за розрахунками з оплати праці	1630	31	88	351	167
за одержаними авансами	1635	1608	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	800	1250	2042	71
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0	0

Продовження додатку А

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	28814	55275	106487	369113
Усього за розділом III	1695	41626	86928	182520	467922
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0	0
Баланс	1900	213852	301298	567295	607995

Примітки д/н

Керівник Янакаєва І.М.

Головний бухгалтер Ремінна Т.О.

Джерело : складено за [43].

Законодавство ЄС та МСБО і МСФЗ з питань консолідованої фінансової
звітності

Назва	Зміст
1	2
Директива 2013/34/ЄС	<p>Визначає сферу і порядок консолідації фінансової звітності. Містить окрему главу 6 «Консолідована фінансова звітність і звіти», що містить окремі статті:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ст. 21 «Сфера застосування консолідованої фінансової звітності і звітність»; 2) ст. 22 «Вимоги до підготовки консолідованої фінансової звітності»; 3) ст. 23 «Звільнення від консолідації»; 4) ст. 24 «Підготовка консолідованої фінансової звітності»; 5) ст. 25 «Об'єднання компаній у групі»; 6) ст. 26 «Пропорційна консолідація» (виключено МСФЗ з 2013 р.) ; 7) ст. 27 «Облік частки пов'язаних підприємств»; 8) ст. 28 «Примітки до консолідованої фінансової звітності»; 9) ст. 29 «Консолідований звіт про управління».
Директива 2006/43/ЄС	<p>Встановлює правила проведення обов'язкового аудиту річної та консолідованої звітності. Містить окрему ст. 27 «Обов'язковий аудит консолідованої звітності»</p>
МСБО 12 «Податки на прибуток»	<p>Відображено механізм сплати податків материнською компанією та її дочірніми підприємствами</p>
МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»	<p>Встановлює, як включати операції в іноземній валюті і закордоні господарські одиниці у фінансову звітність суб'єкта господарювання та як переводити фінансову звітність у валюту подання</p>

Продовження додатку Б

<p>МСБО 24 «Розкриття інформації про зв'язані сторони»</p>	<p>Забезпечує розкриття у фінансовій звітності суб'єкта господарювання інформації, необхідної для привернення уваги до можливого впливу на його фінансовий стан та прибуток чи збиток, спричиненого існуванням пов'язаних сторін, а також операціями та залишками заборгованості, у тому числі загальними зобов'язаннями, між такими сторонами.</p> <p>Вимагає розкриття інформації щодо відносин, операцій і залишків заборгованості, в тому числі загальних зобов'язань, з пов'язаними сторонами у консолідованій та окремій фінансовій звітності материнського підприємства або інвесторів, що спільно контролюють об'єкт інвестування або мають суттєвий вплив на нього, які подаються відповідно до МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» або МСБО 27 «Окрема фінансова звітність»</p>
<p>МСБО 27 «Окрема фінансова звітність»</p>	<p>Визначено поняття групи, контролю в середині групи, а також критерії, відповідно до яких компанії можуть вважатися материнськими і дочірніми. Описано основні принципи і порядок консолідації, розкриття інформації в консолідованій звітності та вимоги до окремої фінансової звітності</p>
<p>МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства»</p>	<p>Визначено порядок обліку інвестицій в асоційовані підприємства та встановлено вимоги щодо застосування методу участі у капіталі при обліку інвестицій в асоційовані та спільні підприємства</p>
<p>МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності»</p>	<p>Розкрито порядок відображення інформації про активи та зобов'язання дочірніх, асоційованих та спільних підприємств</p>
<p>МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу»</p>	<p>Відображено вимоги до розкриття фінансової інформації про повну консолідацію, включаючи як загальні вимоги, так і специфічні умови для придбання і злиття</p>

Продовження додатку Б

МСФЗ 8 «Операційні сегменти»	Застосовується до консолідованої фінансової звітності групи з материнським підприємством: а) боргові інструменти чи інструменти власного капіталу якого обертаються на відкритому ринку (на вітчизняній чи зарубіжній фондовій біржі або ж на позабіржовому ринку, в тому числі на місцевому та регіональному ринках), або б) яке подає або перебуває в процесі подання консолідованої фінансової звітності до комісії з цінних паперів або іншого регуляторного органу з метою випуску інструментів будь-якого класу на відкритий ринок
МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність»	Встановлює принципи подання та підготовки консолідованої фінансової звітності, коли суб'єкт господарювання контролює одного або кількох інших суб'єктів господарювання
МСФЗ 12 «Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання»	Вимагає від суб'єкта господарювання розкривати інформацію, за допомогою якої користувачі його фінансової звітності могли б оцінити характер його часток участі (та пов'язані з ними ризики) в інших суб'єктах господарювання та впливи таких часток участі на його фінансовий стан, фінансові результати діяльності та грошові потоки

Джерело: складено за [55, с.38-40].

Підходи до формування консолідованої фінансової звітності за МСФЗ 10
та НП(С)БО 2

МСФЗ 10	НП(С)БО 2
1	2
<p>19. МП готує консолідовану фінансову звітність, застосовуючи єдині облікові політики для подібних операцій та інших подій за подібних обставин.</p> <p>20. Консолідація об'єкта інвестування розпочинається з дати, коли інвестор отримує контроль над об'єктом інвестування, та припиняється, коли інвестор втрачає контроль над об'єктом інвестування.</p>	<p>7. До консолідованої фінансової звітності включають показники фінансової звітності МП та всіх ДП.</p>
<p>Рекомендації щодо складання консолідованої фінансової звітності</p> <p align="center"><i>Вимоги до обліку</i></p> <p>Процедури консолідації</p> <p><i>Консолідована фінансова звітність:</i></p> <p>а) об'єднує подібні статті активів, зобов'язань, капіталу, доходу, витрат та грошових потоків МП з аналогічними статтями його ДП;</p> <p>б) скорочує (згортає) статті звітності про балансову вартість інвестицій МП в кожному ДП та частки МП в капіталі кожного ДП (МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» пояснює порядок обліку будь-якого відповідного гудвілу);</p> <p>в) не включає до підсумку внутрішньогрупові активи та зобов'язання, капітал, дохід, витрати та грошові потоки, пов'язані з операціями між суб'єктами господарювання групи (не включаються до підсумку визнані прибутки або збитки від внутрішньогрупових операцій з активами, такими як запаси та основні засоби).</p> <p>Внутрішньогрупові збитки можуть вказувати на знецінення, яке повинно бути визнане у консолідованій звітності. МСБО 12 «Податки на прибуток» розглядає тимчасові різниці, що виникають внаслідок не включення до підсумків прибутків або збитків від внутрішньогрупових операцій.</p> <p><i>Єдина облікова політика</i></p> <p>Якщо член групи користується обліковою політикою, що відрізняється від політики, прийнятій у консолідованій фінансовій звітності для обліку подібних операцій та подій за подібних обставин, то відповідні коригування мають бути здійснені у фінансовій звітності такого члена групи при складанні консолідованої фінансової звітності.</p>	<p>II. Порядок складання консолідованої фінансової звітності</p> <p>1.Фінансова звітність МП та його ДП, що використовується при складанні консолідованої фінансової звітності, складається за той самий звітний період і на ту саму дату балансу.</p> <p>2.Консолідовану фінансову звітність складають з фінансової звітності групи підприємств з використанням єдиної облікової політики для подібних операцій та інших подій за схожих обставин. Якщо при складанні консолідованої фінансової звітності неможливо застосувати єдину облікову політику, то про це повідомляється у примітках до консолідованої фінансової звітності.</p> <p>3.Консолідована фінансова звітність складається шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності ДП до аналогічних показників фінансової звітності МП.</p>

Продовження додатку В

Облік доходів і витрат

Суб'єкт господарювання включає дохід і витрати ДП у консолідовану фінансову звітність з дати, коли він отримав контроль над ДП, до дати, коли він втратить такий контроль. Дохід і витрати ДП розраховуються на основі величин активів та зобов'язань, визнаних у консолідованій фінансовій звітності на дату придбання ДП. Наприклад, витрати на амортизацію, визнані у консолідованому звіті про сукупні доходи після дати придбання ДП, визначаються на основі справедливої вартості відповідних активів, що амортизуються, визнаних у консолідованій фінансовій звітності на дату придбання ДП.

Потенційні права голосу

Якщо існують потенційні права голосу або інші похідні інструменти, що забезпечують потенційні права голосу, то частки прибутку або збитку та зміни у капіталі, що відносяться до МП та неконтрольованих часток участі, при складанні консолідованої фінансової звітності визначаються лише на основі існуючих часток володіння й не відображають можливу реалізацію чи конвертацію потенційних прав голосу та інших похідних інструментів, за винятком випадків, коли застосовується параграф Б90.

За деяких обставин суб'єкт господарювання фактично має існуючу частку володіння внаслідок операції, яка в поточний період часу надає йому доступ до доходу, пов'язаному з часткою участі. За таких обставин частки, що відносяться до МП та неконтрольованих часток участі, при складанні консолідованої фінансової звітності визначаються з урахуванням реалізації таких потенційних прав голосу та інших похідних інструментів, які в поточних період часу надають суб'єктові господарювання доступ до доходу.

МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» не поширюється на частки участі в ДП, що консоліднуються. Якщо інструменти, що містять потенційні права голосу, фактично надають суб'єкту господарювання в поточний період доступ до доходу, пов'язаного з безпосередньою часткою участі у ДП, то на ці інструменти не поширюються вимоги МСФЗ 9. В усіх інших випадках інструменти, що забезпечують потенційні права голосу в ДП, обліковуються відповідно до МСФЗ 9.

4. При складанні консолідованої фінансової звітності не включаються до підсумку:

- 1) балансова вартість фінансових інвестицій МП в кожне ДП і частка МП в капіталі кожного ДП;
- 2) сума внутрішньогрупових операцій та внутрішньо групового сальдо;
- 3) сума нереалізованих прибутків та збитків від внутрішньогрупових операцій (крім збитків, які не можуть бути відшкодовані).

5. МП для складання консолідованої фінансової звітності визначає неконтрольовану частку у власному капіталі, чистому прибутку (збитку) та сукупному доходу ДП. Неконтрольована частка визначається як добуток відсотка наявних голосів, які не належать МП, відповідно до власного капіталу, чистого прибутку (збитку) та сукупного доходу ДП з урахуванням суми нереалізованого прибутку (збитку) від внутрішньогрупових операцій (крім випадків, пов'язаних з об'єднанням (придбанням) підприємств).

6. Якщо ДП випущено привілейовані акції, що класифікуються як інструменти власного капіталу, за яким накопичується сума дивідендів та які перебувають у володінні за межами групи, то МП розраховує свою частку прибутку або збитку після коригування на суму дивідендів за привілейованими акціями ДП незалежно від оголошення дивідендів.

Продовження додатку В

<p><i>Дата звітності</i></p> <p>Фінансова звітність МП та його ДП, яка використовується при складанні консолідованої фінансової звітності, повинна мати однакову звітну дату. Якщо кінець звітного періоду МП відрізняється від кінця звітного періоду ДП, то ДП готує, для потреб консолідації, додаткову фінансову інформацію станом на ту саму дату, що і фінансова звітність МП, щоб МП могло консолідувати фінансову інформацію ДП, окрім випадків, коли це зробити не можливо.</p> <p>Якщо це зробити не можливо, МП має консолідувати фінансову інформацію ДП, користуючись найостаннішою фінансовою звітністю ДП, скоригованою з урахуванням впливів важливих операцій чи подій, що сталися між датою такої фінансової звітності та датою консолідованої фінансової звітності. У будь-якому випадку різниця між датою фінансової звітності ДП та датою консолідованої фінансової звітності не повинна бути більше трьох місяців, а тривалість звітних періодів і розходження між датами фінансової звітності мають бути однаковою від періоду до періоду.</p>	<p>7. Вартість гудвілу, що виникає при консолідації фінансової звітності МП і ДП, та вартість неконтрольованої частки при об'єднанні (придбанні) підприємств визначаються згідно з П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств».</p> <p>8. Курсові різниці, що виникають під час пере обрахунку показників фінансової звітності ЖП, які розташовані за межами України, у валюту України визначаються згідно з П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».</p> <p>III. Розкриття інформацій у фінансовій звітності.</p>
<p>Формати консолідованої фінансової звітності – за об'єктами обліку (вимога МСФЗ).</p>	<p>Формати консолідованої фінансової звітності – за формами фінансової звітності (вимога НП(С)БО 2).</p>

Джерело : складено за [28, с. 37-39].